

Farsta församlings historia

1957-78

av

John Evaldsson

Farsta församlings historia 1957-78

Text: John Evaldsson 2000-2002

Foto: Församlingens arkiv och John Evaldsson

Grafisk formgivning: Christin Sagnér

Varsam revidering i samband med sammanslagningen av de tre delarna 2011

Utskrift häfte: mars 2011

Förord <i>John Evaldsson</i>	5
Del 1 <i>Så blev vi till</i>	
Församlingsdelning i Söderort	7
Förutsättningar och nystart	8
Stadsdelarna i församlingen	10
Första tiden som egen församling	14
Mångsidigt arbete i alla stadsdelar	18
Kyrkbygge och invigning	19
Del 2 <i>Glädjestunder och bekymmer åren 1957-65</i>	
Då kyrkan tagits i bruk	21
Centrumdistriktet	28
Prästers iakktagelser under uppbyggnadsåren	34
Del 3 <i>Förändringsår åren 1966-78</i>	
År 1966 Strävan efter förnyelse	40
År 1967 Stockholms stift 25 år	42
År 1968 Världskyrkomöte och ungdomsrevolt	43
År 1969 Kolumbariet	44
Ny lokal i Sköndal	
Präster på annons?	
År 1970 Förändringar av konfirmandåldern	46
Söderledskyrkan tio år	
Arbetsrum i stället för kontorslandskap	
År 1971 Insamling till nya kyrkportar	47
Hedlunds donation till behövande	
Tiden i aulan slut. Kilsgatan åter "kyrkan"	
År 1972 Flyttning från Storforsplan	49
Samverkan: JA eller NEJ?	
År 1973 Föreningsjubiléer	51
Personalomsättning	
Invigning av nya kyrkportar	
År 1974 Utfrågning om samarbetet	53
Kvinnlig präst till Farsta	
År 1975 Vävnaden "S:t Mikael och draken" till Fagersjö	54
Sista samarbetsåret	
År 1976 Erik Lindéns sista år som rådsordförande	56
Utfrågning av fullmäktige	
År 1977 Ny ordförande i kyrkorådet	57
Nya präster	
Prostens framtidsönskan: "Djärvare, försiktig förnyelse"	
År 1978 Prostparets avskedstagande	59
Curt Englund, kyrkoherde	

Förord 2002

År 2000, då kyrkorådet förberedde Söderledskyrkans fyrtioårshögtid, som skulle firas i advent, fann man önskvärt att äga en skriftlig framställning om församlingens tillkomst och utveckling till närliggande tid. Resultat: "Farsta församlings historia" skulle nedtecknas! Första häftet kunde delas ut vid kyrkojubiléet.

Del 1 med rubriken "Så blev vi till" rymmer en återblick från begynnelsen till invigningen av kyrkan.

I oktober 2001 utkom del 2, "Glädjestunder och bekymmerstider", om det växlingsrika arbetet under personalknapphetens år 1957-65.

Del 3, "Förändringsår", gavs ut vintern 2002 och når fram till 1978, då församlingens förste kyrkoherde, Erik Lindén, avgick med pension.

De personer, som omtalas eller citeras är endast en ringa andel av dem, som varit församlingsskapande. De får anses representera de många anställda, förtroendevalda och gudstjänstdeltagare, som format gemenskapen.

Kunniga medarbetare har biträtt vid tecknandet av historien. Oumbärlig hjälp har givits av redaktör Christin Sagnér med sakkunnigt samråd, lay-out och detaljgranskning. Utskriften har noggrant och tålmodigt gjorts av Sara Lindvall och Anja Björkens Sedin. Dessa goda kamrater tackas av hjärtat!

Till församlingens kyrkoråd riktar jag ett varmt tack för förtroendet att lösa en intressant uppgift.

John Evaldsson, komminister i Farsta 1957-65

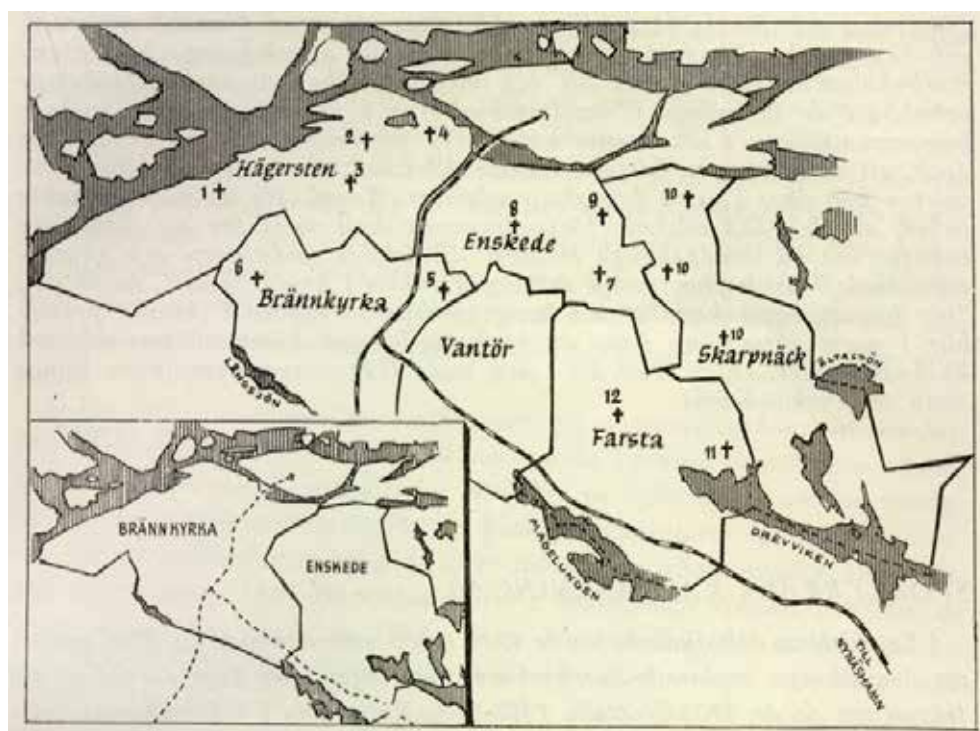

Förord 2011

År 2011 har vi gjort en varsam revidering av John Evaldsson eminenta historieskrivningar och slagit ihop de tre delarna till en. På detta sätt vill vi minnas och hedra John Evaldsson, som gick ur tiden försommaren Herrens År 2010.

Ovärderlig granskning har gjorts av Hans Strömberg, Sune Örnkrans och Teresa Liljedal!

Christin Sagnér, informatör

*ur Stockholms
stifts julbok 1955*

Under årtiondet mellan 1940-1950 ökade folkmängden i Stockholm med 155 000 boende, från 590 000 till 745 000. Tillväxten fortsatte, inflyttningen var särskilt stor i de två församlingarna Brännkyrka och Enskede, där byggnationen alltmer tilltog. Många av de tidigare stora lantbrukens områden blev stadsdelar, där de gamla gårdsnamnen bevarades. Arbetsveckan omfattade för alla, både vuxna och skolbarn, sex dagar. Lördagsledighet var inte införd. Biläggande var ovanligt och i veckohelgerna blev stadsborna ofta hemma, till gagn för samhörigheten.

De ohanterligt folkrika församlingarna Brännkyrka och Enskede, med 100 000 församlingsbor vardera, måste delas. Kungl. Maj:t fattade beslut 1955 att delning skulle vara genomförd 1 januari 1957. Ur Brännkyrka skulle Hägersten och Vantör brytas ut, ur Enskede togs Farsta och Skarpnäck. Av de två blev sex, men alla mycket folkrika. Stockholms Domkapitel hade vid förberedelsearbetet förordat att ingen stadsförsamling skulle ha fler än 30 000 invånare. När delningen genomförts bodde nästan 40 000 i varje! Det kungliga beslutet föreskrev att moderförsamlingarna skulle svara för att "lämpliga och oundgängliga gudstjänst- och expeditionslokaler samt för verksamheten i övrigt nödiga utrymmen" fanns vid delningsdatum. Tillfälligt verksamhetsutskott fick den svåra uppgiften.

Det odelade Enskede församlings kyrkoråd tillsatte i juni 1955 en byggnadskommitté med uppdrag att förbereda byggnads- och lokalfrågorna för Farsta och Skarpnäck. Två skilda arkitekttävlingar utlystes, en för varje församling.

Till Farstatävlingen inbjöds arkitektfirman Borgström och Lindroos, arkitekterna Cyrillus Johansson, Sven Ivar Lind, Carl Nyrén och Arne Rudberger. Den förstnämnda firman vann med förslaget "Högkyrka". Tomt för bygget fanns reserverad vid hörnet av Lingvägen och Fagersjövägen och skulle avstyckas. För kostnaderna, dock ej inventarier, skulle Stockholms Församlingsdelegerade svara med 4/5, resten täckte Enskede odelade församling. Tomt för kyrka hade även reserverats i Farsta blivande centrum, men om byggnader skulle placeras där, skulle det dröja ytterligare fem år innan planerna kunde förverkligas.

Förutsättningar och nystart

Olof Andersson

Samfällighet, kyrkoråd, lokaler, personal

Stockholms Församlingsdelegerade var den ekonomiska och juridiska organisation, som de territoriella församlingarna i huvudstaden bildade. Dess kassa, skapad genom årlig utdebitering, gjorde det möjligt för nya pastorat att klara de kostnader, som byggen och nyetablering medförde. Bidrag från samfälligheten kunde erhållas efter prövning enligt fastställda regler. Det ekonomiska ansvaret tillkom dock alltid den enskilda församlingen. Beslutande var där kyrkofullmäktige och dess styrelse kyrkorådet.

Förarbetet med att insamla förslag och råd inför den nya församlingens start sköttes en kort tid av "Interimskyrkorådet", som leddes av ingenjör Olof Andersson.

Det första ordinarie kyrkorådet sammanträdde den 29 oktober 1956 i lokalen Pepparvägen 9. Enligt lag skulle kyrkoherden vara självskriven både som ordförande och ledamot. Allstå presidierade kontraktsprosten Ejnar Danielsson från ännu odelade Enskede församling. Sammanträdet därnäst, i november, välkomnade det nya kyrkoherdeparet Erik och Tora Lindén i sitt hem på Magnebergsvägen 31.

Ett av de många viktiga besluten vid dessa tillfällen var att till kyrkvårdar utse instrumentmakare Gösta Blomgren, Tallkrogen, och 1:e byråsekreterare Allan Rosenqvist, Gubbängen. Från Enskede församling meddelades att utrustning ordnats för gudstjänster i Gubbängens folkskolas aula och att klockartjänsten fått 27 sökande. Kyrkorådet valde Tallkrogsbon Nils Andersson, välmeriterad från flerårig tjänst på socialbyrån, med tillträde 1 januari 1957.

I kyrkorådet ingick, utöver kyrkoherden, tio ordinarie ledamöter och tio ersättare. Sammanträdesarvodet var blygsamt, 10 kr. De sjutton manliga och tre kvinnliga rådsmedlemmarna kom från olika stadsdelar:

från Gubbängen	8
från Tallkrogen	4
från Hökarängen	3
från Södertörns villastad	2
från Sköndal	2
från Fagersjö	1

*Gösta Blomgren och
Allan Rosenqvist*

Hyresavtal tecknades för en nyinredd lokal i gatuplanet Gubbängsvägen 81. Där fanns invid den lilla hörsalen ett pentry med en kokplatta och dessutom prästrum och andaktsrum för vigslar och dop. Vid Hökarängsplan, Pepparvägen 9, disponerades väl belägna, rätt små utrymmen, och vid en återvändsgränd, Pepparvägen 26, ordnades Farsta pastors-expedition från nyåret 1957. Dit fördes från Enskede församlingshus alla handlingar, som berörde den nya församlingen och dess invånare. Arkivrummet blev välfyllt med 40 000 personakter och registerkort samt kyrkböcker av alla sorter. Klockaren och kyrkoskrivarpersonal; Maj-Britt Tylestedt, Rut Nordqvist och Inga Lindman Ström, hade gemensamt arbetsrum, kyrkoherden och expeditionstjänstgörande präst var sitt rum. Heltidsanställd personal i övriga tjänster saknades, vaktmästare och lokalförvaltare arbetade mot timersättning.

Eftersom söndagsskolor hölls i skolor och smålokaler på femton ställen och konfirmandlektioner på ytterligare ett antal platser måste också medel avsättas till extra hyreskostnader.

4 maj 1957 i Sköndal

Stadsdelarna i församlingen

Tallkrogen – Svedmyra

Tallkrogen-Svedmyraområdet fick sin egen präst då Curt Englund kom dit omedelbart efter sin prästvigning i december 1956. Första uppdraget blev provande: att överta de konfirmander, som undervisades i en lektionssal i Tallkrogens skola, två flickgrupper, lugna och stillsamma, och ett dussin pojkar, som hellre ville använda tiden till att spela kort om pengar än lyssna till den föga rutinerade konfirmandläraren. Konfirmation kunde dock genomföras den 5 april, just i Sofia kyrka, där deras läspräst ”gått fram” för komminister Gustav Collini arton år tidigare. Gunnel och Curt Englund inbjöd till syföreningsbildande i pensionärshemmet vid Frimärksvägen och i tillfälligt hyrd lokal i Tallkrogen. Anslutningen blev god och vid den första försäljningen kom under dagen femhundra personer.

Någon bussförbindelse till församlingsexpeditionen i Hökarängen fanns inte. Prästen begärde, med kyrkorådets bifall, att busstur skulle sättas in någon gång i veckan, men Stockholms Spårvägar kunde inte vidtaga någon åtgärd. Vägen till pastorsexpeditionen var för många att först färdas med buss till Svedmyra T-station, sedan med spårväg och byta vid Gullmarsplan till Hökarängslinjen, varpå man fick en i bästa fall uppfriskande promenad till Pepparvägen 26. En lättnad kom då stadsdelsprästen funnit en lokal på Torögatan 41, som kyrkorådet beslöt hyra. Utrymmena var små, en konfirmandgrupp fick plats. Två gånger i veckan hölls expedition för enklare kyrkobokföringsfrågor. Gudstjänsterna ordnades i pensionärshemmets sal, dit det av ordningsskäl inte var lämpligt att också samla läsbarerna. Det var bättre att låta dem följa med pastorn till aulan i Gubbängen eller någon riktig kyrka.

I december 1958 ingav stadsdelsprästen en framställning att kyrkorådet som gåva skulle mottaga en småkyrka inom området, vilken Tallkrogen-Svedmyra Kyrkostiftelse var beredd att svara för. Ärendet bordlades. Stiftelsens medel har överförts till likartade ändamål, är under Stockholms Domkapitels insyn, och har hösten 2000 nått 4 miljoner. Konfirmandantalet i området steg snabbt: 1958 – 118, 1960 – 153. Då även konfirmandgrupp i Gubbängen anförtroddes åt Tallkrogsprästen och tre söndagsskolor samlade barn i stadsdelen fanns gott underlag för omfattande ungdomsträffar med kvällssamlingar i hyrda lokaler, söndagsutfärder och lägerverksamhet under veckoslut och skollov. Den kyrkliga verksamheten var inom kort mycket livlig i området.

Gubbängen

Stadsdelen Gubbängens centrum kom till då hyreshusen byggdes upp 1945. Biograf, bank, butiker, social- och hälsovård samt självklart också post, var nära för alla. Folkskolorna var tre; Gubbängens gamla skola, Gubbängens skola och Lövlundaskolan vid Getfotsvägen. De komplet-

terades på 1950-talet med Gubbängens läroverk. Församlingssalen på Gubbängsvägen 81, med vaktmästare Lindahl, var plats för allsidigt kyrkligt arbete för alla åldrar, samtalsgrupper och studiecirklar, syföreningsträffar och förrättningar samt, i ett första skede, även pastorsexpedition.

Prästparen Erik och Tora Lindén samt Roland och Karin Zetterberg hade varit med länge och byggt upp, när den egna församlingen kom till. Det Zetterbergska prästhemmet låg också strategiskt till, på Cirkelvägen 9. Makarna Allan och Ingrid Rosenqvist flyttade 1948 in från Essingen och kom just nere på "81-an" av en händelse att möta stadsdelsprästen. Deras första barn döptes av Zetterberg vid söndagsskolsamling i Gubbängsaulan och de fogades naturligt in i verksamheten. Om situationen under dessa år har de inför Söderledskyrkans 40-årsfirande sagt: "Vi kom från den kyrklösa ön Essingen till den kyrklösa stadsdelen Gubbängen. Tiden i 81-an och aulan var fylld av nybygggarmentalitet. Den gav längtan efter en kyrka – bön om en kyrka!"

Hökarängen

1946 byggdes Hökarängens första bostadshus, efter gatornas namn uppkom benämningen "veckodagsområdet". Stor bostadsbrist rådde året efter kriget. En utväg tyckte man sig finna genom att dela trerumslägenheterna, så att en familj fick köket och rum, en annan provisoriskt kök och bostadsrum. Badmöjligheter skapades i källarplanet. Bostäderna blev kalla och svåra att vistas i, trångboddhet medförde problem. Långt senare återställdes fastigheterna till ursprungligt tänkt, gott skick. Som motvikt hade då radhusområdet Skönstaholm formats. Tunnelbanans slutstation var vid Hökarängens Centrum, vilket invigdes 1951. Det uppmärksammades då som det första i Stockholm, där butikerna vänder sig mot ett centralt gångstråk, vilket fick namnet Hökarängsplan.

Av stor betydelse för gemenskapen bland de boende var att stadsdelsprästen Carl Gustav Hellsing och hans maka Astrid, speciallärare, flyttade in på Hökarängsplan. Syförening bildades inom kort och fick många medlemmar, i likhet med bibelstudie- och samtalsgrupper.

Söndagsskola med över femtio barn och ungdomsgrupper rymdes i trivsamma lokaler och konfirmandgrupperna, som var minst sex i veckan med ofta tjugotalet elever, gjorde att många lärde känna igen varandra som grannar och vänner. Komminister Hellsing ägde en god konstnärlig ådra. Han utformade 1958 års vårprogram. Försättsbild är hans skiss av den blivande kyrkan, där en familj ser fram mot kyrkan. Hoppets stjärna lyser fram invid klocktornet. Texten är: KYRKANS VÄG – DIN VÄG TILL GEMENSKAP, TRO OCH GLÄDJE. Carl Gustav Hellsing var Hökarängsprästen!

Hellsings formgivning av vårprogrammet 1958

Inför en eventuell omgruppering av prästtjänsterna i stiftet begärde biskop Ljungberg besked av prästerna i församlingen vilka tre arbetsområden de kunde tänka sig i framtiden. Då Hellsing kom i tur att svara reste han sig och talade med stark stämma: "Ett-Hökarängen! Två-Hökarängen! Tre-Hökarängen!". Konfirmandernas antal var stort, lärarens krav bestämda. Även vuxenkonfirmander fick grundligt lära sig och blev förhörda på Luthers katekes. Hellsing skapade en omfattande ungdomsverksamhet och var sannolikt den första prästen i vårt land, som förrättade vigsel i ett flygplan.

Sköndal

1947 började Sköndal växa fram som stadsdel genom att småhusen mellan Nynäsvägen och Perstorpsvägen kom till. Snart byggdes den röda tegelskolan, ritad av Cyrillus Johansson, Årstabrons skapare. Han försåg huset med uppgift om tillkomståret på ett sätt som berett många glädje. I gult tegel på fasaden står det:

abc
1953

Dessutom finns pepparkaksbock, påskkäring och annat som roar även vuxna.

I Sköndals folkskola var det som den pensionerade kontraktsprosten Gustaf Nordling från Sveg på eget initiativ startade söndagsskola och blev grundare av "Den glada syföreningen".

1957 flyttade han till Sköndal, där sonen bodde med sin familj. Barnbarn med lekkamrater kom gärna, då han ledde den trevliga timmen i en skolasal på söndagsmorgonen med intresserade grannars hjälp. Och när den erfarna Härjedalsprästen föreslog att en ny syförening skulle bildas, var sonhustrun Märtha och flera andra damer genast med på saken. Lärarnas lunchrum blev sysal. 1960 hölls den första basaren på Andra söndagen i Advent. Bland givarna av lotterivinster fanns flera av företagen i Farsta Centrum, då nyss invigt. Sköndals Kyrkliga Syförening håller nu sina möten i det fina församlingshuset vid Sköndals kyrka. Pensionerade präster betydde mycket i församlingen, även utan att ha förordnande från Stockholms Domkapitel.

Diakonianstalten Stora Sköndal infogade under 1950-talet söndagsskola i ämnet "Allmän kyrkokunskap". Ingvar Örebäck, pastor och lärare, undervisade diakoneleverna och i deras praktik ingick att två terminer förbereda och leda söndagsskola i församlingarna söder om Skanstull. Av Farsta församlings handlingar framgår att minst tjugoåtta studerande på så vis tog ansvar på femton olika platser.

I Sköndalsskolan hade Farsta församling genom distriktsprästen i Farsta Centrum konfirmandundervisning från 1957. Ett år hyrdes källarvåningen i en villa på Tårtvägen. Femton elever och prästen trängde ihop sig där och trivdes. Vårdinnan blev allas vän, bjöd emellanåt ungdomarna på godsaker och prästen på kaffe.

*Gustaf Nordling,
kontraktsprost*

Södertörns Villastad

Södertörns Villastad hette tomtbolaget, som köpte Farsta gård 1901 i samband med att Nynäsbanan kom till. Spekulationen misslyckades. Ett ringa antal tomter såldes, en järnvägsstation byggdes. Bristerna? Tågen gick för långsamt och för sällan. Gatu-, avlopps-, el- och telefonnät blev inte ordnat. Stockholms stad köpte lantbruket Farsta och obebyggd mark 1912. 1953 aktualiserades skapandet av en ny stadsdel. Då bodde i de privatägda villorna och i tjänstebostäderna vid lantbruket femhundra personer. Utbyggnaden började 1957 – tre år senare bodde i stadsdelen 20 000. Stockholms stad genomförde programmet på ett kärvt sätt.

Expropriering av tomtmark och villor genomfördes i stor omfattning, till stor sorg för många, för en del som ren katastrof. Äldst bland dem, som tvingades bryta upp, var änkefru Anna Hildinger, hundra år. Hon flyttade med sin man in i villan vid unga år. I sin skrivelse till Södertörns Villägarförening, som företrädde hennes intressen, skrev hon: ”Visst förstår jag att det kan finnas förhållanden, som gör det nästan nödvändigt att företaga expropriation – men de herrar, som från början utarbetat planen, har tydligen ej det minsta satt sig in i vilka olyckor de framtrollar över en mängd hederliga och arbetsamma människors huvuden, då ändå öppen mark finns tillgänglig på annat håll.” Ännu år 2001 bär äppelträden, som planterades vid villa Solåsa, frukt. Villan stod vid Ågestabrons nordvästra ände. Farsta gårds lantbruk lades inte ner omedelbart. Familjerna Cewe och Helgöstan drev svinavel med sexhundra grisar under ytterligare några år. På gården fanns tolv familjer anställda. Farsta gård omfattade då 120 tunnland.

Rotfasta och nyinflyttade

För de boende i de inte exproprierade villorna blev levnadsvillkoren bättre genom att kommunikationer och inköpsmöjligheter förnyades då tätorten kom till. De blev goda hjälpare i nyskapandet genom att i stor omfattning deltaga i uppbyggnadsarbetet. Familjerna Lavett, Jungwirth, Håkansson och Vogelgesang tillhörde de många, som underlättade övergången från det äldre tidsskedet till det nya.

Det först färdiga området i stadsdelen Farsta var *Lysviksgatan* med 300 hushåll, inflyttningsklar våren 1957. Invid den hade tunnelbanan sin slutstation under några månader. Spåren hade dragits mycket nära bebyggelsen, så gnisslet från skenorna ledde till protester från kringboende. Det blev mindre störande, då stationen i centrum kom. Lysviksborna hade dessförinnan lång promenadväg till affärerna vid *Sunneplan*, där det mesta kunde ordnas från hösten 1957. Post, frisör, Konsum, Sörmans Livsmedel, Hasses Sport samt en välsorterad järnhandel var inom räckhåll. Villastadsborna måste förstås ta vägen genom området *Filipstadsbacken*, som var inflyttningsklart 1957. De fann det värt besväret.

Första tiden som egen församling

Vid installationen i det fria syns på bilden kyrkoherde Erik Lindén omgiven av de båda kyrkvårdarna Gösta Blomgren i v. och Allan Rosengqvist. I förgrunden biskop Helge Ljungberg.

Unik installation i det fria av Farstas första kyrkoherde

Ett unikt kyrkligt evenemang ägde rum på söndagen ute i det sommarfagra Högången där biskopen Helge Ljungberg installerade Farsta församlings första kyrkoherde, Erik Lindén. Installationen var unik i det avseendet, att det var första gången i modern tid som en kyrkoherde-installation skedde ute i det fria.

ur *Morgon-Tidningen*

Lars Wistrand

Linnéa Molin

Präster och musiker, personer och arbetsområden

Folkbokföringen sköttes helt av församlingen. Intyg i alla livets skiften skrevs ut och undertecknades av präst eller annan behörig personal vid uppvisande av flyttningsbetyg, som var allmängiltig legitimation. En uppgift, som endast präst hade att svara för, var medling i äktenskapstvisiter, vilket var mycket ofta förekommande och ägnades stor omsorg och tid. Medling var obligatorisk vid ansökan om skilsmässa. Prästens arbetsveckor var mycket välfyllda med konfirmandundervisning, ungdoms-, syförenings-, studie- och pensionärssamlingar samt, eftersom skolveckan även inneslöt lördagen, ofta skolandakter inför veckoslutet.

En känslig uppgift, som gav anledning till särskild eftertanke, var att präst också hade befogenhet att pröva kunskaperna att förstå, tala och skriva svenska, då invandrare, som då mest kom från de baltiska länderna, sökte medborgarskap. Vigsalar skedde ofta på lördagar i salen Gubbängsvägen 81, dop vid veckohelgerna där eller i hemmen, ofta fler dop på olika adresser. Det skapade nära bekantskap och hemkontakt. Jordfästningar förekom ofta på lördagar och söndagar. Kyrkogårdsanställdas fack hade ännu inte förhandlat fram begränsningen från måndag till fredag.

Erik Lindén, nyvald kyrkoherde, installerades av biskop Ljungberg den 2 juni 1957 under fri himmel på den blivande kyrktomten. SF-journalen sände händelsen i förspel på många biografer. Prästtjänsterna var fem, en kyrkoherde, två komministrar och två kyrkoadjunker. Fyra präster kom från moderförsamlingen, Erik Lindén var efter tio år där väl insatt i allt. Roland Zetterberg, Enskedeverksam sedan 1948 och Hökarängsprästen Carl Gustav Hellsing, rotad i sitt arbetsområde redan 1952, kände församlingen. Curt Englund som prästvigdes i december 1956, var alltså helt ny. En prästtjänst var vakant och ledigförklarad. Före församlingsdelningen hade ämbetsbröder från andra, mindre ungdomsrika församlingar, tagit hand om någon konfirmandgrupp vardera för att allt skulle kunna genomföras, bland dem Bror-Axel Lindörn och Staffan Edqvist. En mycket värdefull insats gjorde pensionerade komministern Axel Strömberg från Danderyd. Vid 74 års ålder åtog han sig hösten 1958 ett "korttidsförordnade" i Farsta som kom att räcka i mer än fjorton år!

Två unga, mycket kunniga kyrkomusiker var anställda mot timersättning redan före församlingens självständighetsdag den 1 januari 1957. Musikdirektören Lars Wistrand spelade vid gudstjänster och övade konfirmander i psalmsång i alla stadsdelar, startade också körer.

Kantorn, sedermera musikdirektören Linnéa Molin blev också fast knuten till musik- och körverksamheten, under ett viktigt begynnelsekede som ansvarig för den kända kyrkotonen i stadsdelen Farsta Centrum. Hans Rosvall, pianostämmaren och Fagersjöpojken, var under många år obetald musiker med egen orgel och välljudande dragspel vid alla slags sammankomster och knöts till uppgifterna på deltid.

Gudstjänstplatser och klockringning

Sköndals kyrka uppfördes 1929 och var Svenska Diakonanstaltens egendom. Diakonutbildningen hade tre utbildningslinjer, den sociala, församlingslinje och kyrkomusikerutbildningen. Bara i begränsad utsträckning fanns tider fria för den nya församlingens många uppgifter. Men en gång i månaden firades högmässa med nattvard där och kyrkbuss gick från olika stadsdelar. Gubbängsskolans aula var lokal för huvudgudstjänsten och Farstas ordinarie kungörelseplats för lysningar, äktenskapsbetyg och tacksägelser. För nattvarfsfirande var den inte lämpad. Vigslar, dop och konfirmationer ”hyrdes in” i kyrkor, som kunde ta emot, Enskede, Sköndal, Sofia och Allhelgona samt, från advent 1957, den nya Tacksägelsekyrkan i Trångsund.

Gubbängsskolans aula ordnades så bra som möjligt till gudstjänstplats. Ett grönt draperi avskärmade en del av den stora scenen för att befrämja koncentrationen. Predikstolen var en enkel pulpet med tendens att kunna välta. Kyrkvårdsuppgiften att ta upp kollekt var krävande, då bänkraderna stod tätt och var mycket långa. På fältet nedanför skolan fanns sedan juldagen 1954 den klockstapel med två klockor, som då invigdes av Enskedes kyrkoherde Ejnar Danielsson. Den var en gåva av Gubbängens Kyrkliga Frivilligkår och stadsdelsprästen Roland Zetterberg var initiativtagare till insamlingen. Under tre år ringdes helgsmål och söndagens första-, andra- och tredjegångsringningar där. Tacksägelse-ringningen vid dödsfall ljöd också. Huvudsansvarig för handringningen var kyrkvaktmästaren, som dessutom skötte allt med lokalen och kungörelsehandlingar, en splittrad gärning. När Söderledskyrkan invigts övervägdes att flytta stapeln till stadsdelen Farsta. Bromma Missionsförsamling behövde två klockor till Abrahamsbergskyrkan som uppfördes i det skedet, och köpte dem. Inkomsten avsattes till prydnad av vår församlings kyrktomt och kyrka.

Gudstjänstplats i övrigt under församlingens tillkomsttid var vid många tillfällen Pålssons Konvalescenthem vid Ågestabron och den något tiotal år senare nedbrunna Fagersjö Sportstuga.

Eckbackar och blåbärsställen – Farsta Centrum-området

Den 1 juni 1957 kom John Evaldsson i tjänst. Mycket tid måste ägnas åt att söka tomtmark för blivande stadsdelskyrka. Kyrkorådet och stadens ansvariga samrådde om flera förslag, men kyrkbygget måste skjutas på framtiden. Församlingens huvudkyrka hade dessutom inte börjat byggas. Omedelbart brådskande var att finna lokaler för det kyrkliga arbetet. I Södertörns Villastad utnyttjades den lilla röda traskolan som byggts på 1910-talet. Dess sista verksamhetsår var 1957-1958. Den låg på ungefär samma plats som ”Kvickly”. Söndagsskola började också på Filipstadsbacken, som var välbefolkad redan sommaren 1957. Ett ljus rum i gatuplanet i nr 38 var skolsal måndag-lördag, söndagsskolplats på söndagen.

Roland Zetterberg

Farsta församling.
den 20/12-57

De ungdomar, som vill hjälpa till med att tända och sätta ut marschaller vid vägen till "Futten" på julforgonen är välkomna till Sunneplan invid postkontoret kl. 05.15. Får jag dessutom hjälp av ett par stycken att dela ut psalmlappar inne i vår kyrka före ottan, så är jag glad. Chanser finns för de hjälpsamma att få en kopp kaffe hemma hos oss efter ottan.

Eder
John Evaldsson

Pastorsämbetet
i
Farsta församling

För Er, som bor i Farsta och Södertörns villastad, ordnas i "Futten" - Svenska Bostäders marketenteri bakom Sunneplan:

FÖRSAMLINGSAFTON tisdagen den 26 nov. kl. 19.30. Komminister John Evaldsson berättar "Skärgårdshistorier." Filmen "Sommarens skär." Kaffe
ADVENTSKVÄLL med LUCIATÄG av ungdomar söndagen den 15 dec. kl. 19.30. Lussekaffe, uppläsning, sång och musik.
JULOTTA kl. 6.00 - på Juldagen förstas. Predikan av komm. Evaldsson.

Välkomna.

Klipp ur för oss okänd tidning

Många barn kom med föräldrar som sällskap. Unga fruar som Gerd Danieli och Ingegärd Gärdevik tog ansvar för sina klasser. Karin, prästfrun, satt ofta vid orgeln.

Prästen fick av Svenska Bostäder låna tillsynsmannens lilla arbetsrum i markplanet på baksidan av Sunneplan. Där blev provisorisk "pastorsexpedition" några kvällar i veckan.

Några tiotal meter därifrån i grönområdet låg byggnadsarbetarnas måltidsbarack, som kallades för "Futten". På kvällstid och söndagar fick den användas av församlingen. Enkla träbänkar och bord, plats för omkring sjuttio personer. När golvet tvättades behövde skurvattnet inte torkas upp. Det fick rinna ner genom hål i en plank. Församlingsaftnar med kaffe ordnades av frivilliga, söndagsskola och gudstjänst var självklart.

Julen 1957 skänkte bostadsföretaget brädor, som spikades upp som ljusramper mellan takstolarna. Det var trångt vid julottan!

1958 på våren ljusnade det på lokalfronten. Bergmarks Bilskola hade flyttat in i källarplanet på Safflegatan 7 och lät församlingen på tomtid ha träffar och konfirmander i de väl inredda salarna. Det var där som Farsta Scoutkår grundades på initiativ av Stig Haglund, bland de första på Lysviksgatan och under kommande år allsidigt verksam i församlingen. Han organiserade inför julen scoutkårens inköp av julgranar från Småland. De såldes på flera platser i stadsdelen av scouter i samverkan med pensionärer, som på så vis stödde det snabbt växande ungdomsarbetet.

I juni samma år kom femton morgonpigga ungdomar till konfirmandlektioner i Klubbhuset i Södertörns Villastad. Det låg på toppen av Klubbhusbacken och hade byggts som trivselplats för villaborna i början av seklet. När konfirmationen skett i Tacksägelsekyrkan i Trångsund den 5 juli var Klubbhusets tid ute. Det revs, eftersom tomten tillhörde området för den planerade Magelungsskolan.

Söndagen den 5 oktober 1958 var en glädjens dag. Församlingslokalerna i hyreshuset Kilsgatan 21 togs i bruk. Kyrkoherden predikade, Henry Åfeldt från Lys-

viksgatan sjöng solo. Församlingen hade fått tak över huvudet! Kyrksalen hade plats för sextio personer, köket var litet, men praktiskt inrett. Det användes som maskinrum vid filmvisning, tack vare en skjutlucka i väggen mot stora salen. Arkiv, prästrum och vaktmästarrum var väl ordnade. Inte heller lokalupplåtelser och städning blev något problem. Nyinflyttade pensionärerna Knut och Ella Berg fanns på Kilsgatan 6. De hade under många årtionden haft stort ansvar för Stureby Vårdhem och tog hand om allt på bästa tänkbara sätt, både fastighetsfrågor, öppethållning och alla medverkande och besökare. Pastorsexpeditionen hade regelbunden mottagning. Kontorsskrivare var fru Ingrid Monsen och klockarfrun Birgit Andersson. Kilsgatan blev en kär plats för församlingsbor i alla åldrar.

*Kilsgatan 21
2001*

En präst har bättre möjligheter att fylla sin funktion, om bostads- och levnadsförhållanden är samma som församlingsbornas. Personkontakt är nödvändig för samhörighet. Det tog ett halvt år innan familjen Evaldsson fick flytta från Graninge stiftsgård vid Baggensfjärden till Kristinehamns-gatan 2. Flyttkarlarna skakade bekymrat på huvudet och frågade: "Förstår ni vad ni gör?" Men det berodde nog på att de blev utan kaffe. Elspisen stod på plats, men var avpassad för en annan spänning! Visst tog det sedan två månader innan telefon blev inkopplad, men när tjugotvå damer kom till prästhemmet en kall vinterkväll och en aktiv syförening genast bildades fanns hemkänslan hos alla. Medlemsantalet blev fördubblat och den första försäljningen ägde rum på Kilsgatan 21 frampå höstkanten.

Mångsidigt arbete i alla stadsdelar

Ungdomsverksamheten var omfattande. Prästen var den självklare ledaren, ofta med hjälp av tidigare konfirmander. Kvällsträffarna hade växlande program, tävlingar, föredrag eller film. Besök hos andra församlingars ungdom, kvällsturer till Graninge stiftsgård och månskenspromenader i Ågestaområdet med korvgrillning var lätt ordnade. Första maj var under flera år dagen för första utebadet vid långpromenad i Södertörns skogar. Skolslutstiden på våren gav möjlighet till nästan veckolånga skärgårdsvistelser på Grinda några år i följd.

I augusti förekom fjällvandringar i Lapplandsfjällen med övernattnings under bar himmel och renskiljning. Skavsår på grund av oklokt valda fotbeklädnader ledde till att några lärde av lapparna att använda skohö. Vinterturer i Ammarnäsområdet skapade kondition. En uppfattning av livets allvarliga sidor gav besök på Skrubba-anstalten, där program ordnades för de utslagna. Möjligheterna att samla ungdom var goda, innan det blev vanligt att skaffa moped eller köra bil så snart lagstadgad ålder nåtts. En veckas cykelläger på Åland med tjugo ungdomar 1959 stördes inte av många bilar.

Scoutkårer bildades i Tallkrogen, Hökarängen, Farsta och Sköndal i mycket nära samarbete med församlingen. Scoutupptagningar och kårhögtider hörde hemma i Sköndals kyrka och Trångsunds kapell, lika väl som på Gubbängsvägen 81 och Kilsgatan 21.

Församlingens sex syföreningar hade sammanlagt närmare trehundra medlemmar. Den först grundade var Gubbängens förening, år 1948 med Erik och Tora Lindén som initiativtagare, 1953 tillkom Hökarängsgruppen, 1957 startades i Tallkrogen en förening, 1958 en i Farsta centrum och 1959 en i Sköndal. Försäljningarna inbringade 1959 15 600 kr, mycket pengar i dåvarande penningvärde. Medlen gavs till diakoni, sjömansvård – svenska handelsflottan var ännu inte utflaggad – mission samt till kyrkans prydnade. Syförenings- och ungdomsföreningsfolket var medskapare i den nya församlingen, ett samhälle i vardande. Hela familjerna knöts ofta till kyrkans verksamhet, som t.ex. familjen Säflund i Tallkrogen. Allan var till hjälp vid gudstjänsterna och ansvarig för en manlig frivilliggrupp. Maud allkunnig syföreningsdam och dottern Agneta, pålitlig och avhållen barn- och ungdomsledare. Agneta fick vid Söderledskyrkans invigning hedersuppdraget att på sina händer bära fram brudkronan med vårens vilda blommor i emalj avbildade i det äkta silvret.

Kyrkbygge och invigning

Förtroendevalda och anställda samarbetade i god anda också med planering och genomförande av kyrkobygget i det därtill avskilda kvarteret "Skriften" mitt emot brandstationen i Hökarängen. Andra nya församlingsbyggnader studerades och gjutningen av klockorna vid Ohlssons Klockgjuteri i Ystad följdes av en grupp från församlingen. Deras vikt var fastställd till 1 500, 1 000 och 700 kilo. Ritningar och förslag diskuterades vid besök på arkitektkontoret på Nybrogatan 27. Kyrkorådets namnberedning hade till rådssammanträdet i april 1960 framlagt två förslag till kyrkonamn: 1." Söderleds kyrka i Farsta församling". 2."Farsta S:t Mikael's kyrka" eller "S:t Mikael's kyrka i Farsta församling". Namnberedningen i Stockholms stad avvisade bestämt det första med motiveringen att "Led" betyder trafikstråk och inte kan passa kyrka eller församling. Den hade inte tidigare godkänt "Västerled" och ansåg att staden inte skulle ha fler "misslyckade församlings- eller kyrkonamn". Kyrkorådet bestämde enhälligt att Söderleds kyrkan var det rätta namnet!

Själva kyrkobygget inleddes 1:a Advent 1958. Då gick präster i ämbetsdräkt och höghatt med spadar på axeln tillsammans med församlingsbor i alla åldrar från Pepparvägen 9 till kyrktomten, där de första spadtagen togs vid en minnesvärd andakt.

Klockorna hissas på plats

Processionen från Pepparvägen till kyrktomten

*Fr v:
Roland Zetterberg, Curt Englund, Carl Gustav Hellsing, kontraktsprosten Ejnar Danielsson och kyrkoherden Erik Lindén*

3 oktober 1959

En samlad redogörelse för kyrkobyggnadsskedet och därvid verksamma finns i det dokument som trycktes i hundra numrerade exemplar, varav det första lades i ett skrin, som murades in i kyrkväggen lördagen den 3 oktober 1959. Biskop Helge Ljungberg höll i mursleven.

Kyrkoanläggningen består av tre delar – församlingssalsenheten, expeditiondelen och själva helgedomen. I september 1960 flyttade pastorsexpeditionen från Pepparvägen 26 och Gubbängssalen blev platsen för söndagens huvudgudstjänster. Tiden i Gubbängsskolans aula var avslutad.

Personlig omsorg präglade själva kyrkans inre. Kyrkorådsledamoten, läroverksadjunkten Gunnar Jonsson hade ritat den mäktiga dopfunten av gotländsk sandsten i vilken silverdopskålen återspeglar mosaikfönstret ”Guds kärleks flöde”. Gubbängens och Hökarängens syföreningar skänkte altarkrucifixet i Sterling silver, som vid invigningen bars fram och ställdes på altaret. I församlingshuset skänkte Lions Club utrustning och inredning till hobbyrummet i bottenplanet – en praktiskt viktig detalj. Biskop Helge Ljungberg invigde kyrkan den 11 december 1960.

11 december 1960

Invigningen förbereddes noga, inte minst av det fyrtiotal ungdomar som övade för att kunna lotsa inbjudna gäster till sina platser och bilda häck då konung Gustav VI Adolf kom. Under den inledande klockringningen gick han från expeditionsbyggnaden, där han hälsat på representanter för anställda, in i kyrkan.

Efter högtiden skrev konungen med färgkrita ”Gustaf Adolf” på ett plant papper. Namnteckningen högs in i den flata fyrkantstenen vid kyrkporten och välkomnar sedan invigningsdagen till den efterlängta Söderledskyrkan.

Då kyrkan tagits i bruk

Del 2

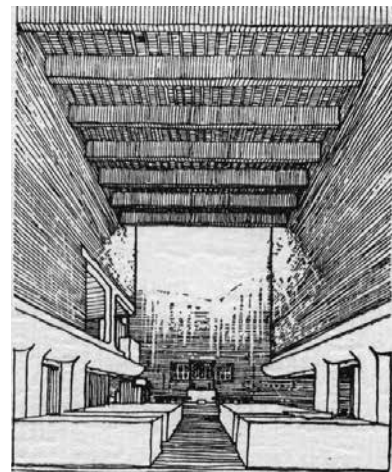
Glädjestunder
och bekymmer
åren 1957-65

Svalboet, vinterkylan, Ansgarskapellet

Då Söderledskyrkan invigdes i december 1960 hade den redan under våren och försommaren fyllt en viktig funktion; den hade varit hemvist för en svalfamilj! När väggar och tak var uppförda, men dörrar och fönster inte satts in, hade boet murats några meter från högra väggen i vinkeln mellan den främre bärande tvärbalken och trätaget. Snart hördes svalungarnas kvitter. De blev flygfärdiga och sökte sig till sydligare länder. Kvar blev det lilla nästet högt ovanför korttrappan, ännu idag fullt synligt för besökande och gudstjänstdeltagare. Många har på så vis erinrats om orden i Psaltarens 84:e psalm: "Hur ljuvliga är inte dina boningar, Herre Sebaot! Min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar, min själ och kropp jubla mot levande Gud. Ty sparven har funnit ett hus och svalan ett bo åt sig, där hon kan lägga sina ungar: dina altaren, Herre Sebaot, min konung och min Gud. Saliga äro de som bo i ditt hus; de lova dig beständigt."

Kyrkan var ordentligt uppförd. Äldre kyrkor brukar ha vapenhus som avskärmning mot kyla och oväder. Söderledskyrkan hade en öppen portal mellan trapphallen och innerporten, avskiljbar från yttervärlden med vackra smidesgrindar. Regn, snö och kyla hade fritt spelrum. Redan den första vintern uppdrogs åt arkitekterna att rita ytterportar som ersättare för grindarna. Så skapades en välkommen skyddande förhall.

Ett annat problem tog längre tid att lösa. Hur skulle gudstjänstrummets två delar kunna utnyttjas? I rät vinkel mot huvudskeppets främre del ligger sidoskeppet, som har drygt en meter lägre golvnivå och är tillgängligt från främre och bakre delen genom sex rätt branta trappsteg. Församlingen i sidoskeppet deltog i gudstjänsten "från sidan". Kontakten med prästen vid altare och predikstol var inte tillfredsställande. Akustiken var inte den bästa. 1983 insattes en vikkvägg som gav möjlighet att avskilja sidoskeppet som en egen "lillkyrka". Den gavs namnet Ansgarskapellet. Detta har nyligen ytterligare förbättrats och är fortfarande möjligt att öppna mot altarpartiet. Inredningen har anpassats efter nya gudstjänstformer. Från det angränsande Ansgarsrummet är det lätt tillgängligt genom en hissramp.

Svalboet ser man bäst om man står vid främre bänkraden t h och tittar upp mot takbjälkarna

En liten skara - arbetsstyrkan fåtalig

Då Farsta blev egen församling 1957 bodde 40 000 där. Efter fyra år stod Söderledskyrkan färdig och då hade invånarantalet vuxit till 59.000. Gudstjänster, allsidig själavård, uppbyggnad av kristen gemenskap och allomfattande folkbokföring var församlingens uppgift. Eftersom inrättande av tjänster kräver stort faktaunderlag var det inte möjligt att snabbt anpassa personalmängden efter behovet.

Under hela fyra år hade församlingen endast tretton heltidsanställda! Prästerna var fem, expeditionsbiträdena var också fem. Dessutom fanns klockare, kyrkvaktmästare och städerska. Antalet deltidstjänstgörande var sju; tre kyrkomusiker, tre extra vaktmästare och en pensionerad präst. Städfolk och lokalpassning kunde inkallas.

Helt saknades: Diakonalt utbildade för omsorg om hjälpbehövande
Barn- och ungdomsledare
Husmor för de omfattande sammankomsterna

Helt frivilligt, utan arvode, ställde kunniga personer upp som söndagsskollärare, musiker vid söndagsskolor samt som ungdomsledare och medhjälpare åt prästerna vid kvällsprogram och veckoslutsläger.

Erik Lindén

Arbetsfördelningen

Kyrkoherde Lindén hade chefsansvaret och var självskriven ordförande i kyrkorådet, hade egna konfirmander och var dagligen på huvudexpeditionen. Han var ordförande, eller i varje fall ledamot, i alla kommittéer och utskott som hade med kyrkbygget och församlingen att göra. Distriktspräster var Hellsing, Englund, Evaldsson och Zetterberg, vilken 1958 övergick till Brännkyrka och efterträddes av Hjalmar Ericson.

Lars-Erik Wistrand och Linnéa Molin, som redan under utbildningstiden på Musikaliska Akademien knutits till deltidstjänster i församlingen, byggde upp kör- och musikverksamheten i sina arbetsområden. De svarade efter avlagda examina för Söderledsdistriktet och Farsta Centrum.

Nils Andersson

Klockare Nils Andersson var ansvarig för expeditionen och anlätades som sekreterare i kyrkoråd och kyrkofullmäktige. Under många år var hans uppgift att vid söndagens huvudgudstjänst svara för att handlingar om lysningar och andra kungörelser fanns tillgängliga. Vid dop hade han hand om de små och deras anhöriga, alltid iförd oklanderligt välsittande jaquette. För församlingens arkiv hade han stor omtanke. Vid viktiga händelser i församlingen fotograferade och filmade han och skänkte originalen till församlingen. Dessutom höll han föredrag med bilder vid församlingsaftnar och var med som van ledare vid läger för ungdomar, men så var han också gammal tränad tävlingscyklist!

Kyrkvaktmästare Karl-Ivar Jonsson, vars fru Margareta först var städerska och sedan blev församlingens första husmor, flyttade med familj in i den vackra kyrkvaktmästarbostaden, färdig 1960, som nu sedan länge är en del av expeditionslokalerna. I garaget invid kyrktrappan ledde han motorkurs för ungdom och i maskinrummet vid Hökarängssalen skötte han normalfilmsprojektorn vid de mycket uppskattade filmvisningarna. I samarbete med präst förberedde och genomförde han fjällvandringar och skidveckor.

På pastorsexpeditionen svarade de mycket kunniga och vänliga damerna i telefon, förde ministerialböcker, skrev program och fyllde i blanketter av många slag. Åldersbetyg var beteckningen på det som senare kallats personbevis. Dessa och andra utdrag ur kyrkböckerna fick länge endast prästerna underteckna. Det var deras privilegium eller åliggande sedan det gamla bondesamhällets inte särskilt avlägsna tid, då prästen ensam hade befogenhet att handha kyrkans handlingar.

Karl-Ivar och Margareta Jonsson

Rut Nordqvist

Pastorsexpeditionen på Lingvägen 149

Pressklipp

Dagstidningarna intresserade sig för händelserna i förorterna om det smakade sensation. Expressen hade i september 1958 en rubrik "Farsta skall få kyrka i oktober". Kyrkan var Kilsgatan 21! Det berättades om allt som skulle förekomma i kyrksalen, för vilket man ju var tacksam i församlingen. I samma reportage varslades om det *stora* jubiléet: Sunneplans Företagarförenings ettårsfirande den 5 oktober. "Farstaborna väcks med musik. Senare på dagen följer muntrationer för både gammal och ung. Friluftsgudstjänst blir det också." Det blev faktiskt roligt! Frisörmästare Uno Arowin var fingerfärdig trollkonstnär. Saft, bullar och ballonger. Stencilerade psalmblad delades ut och melodierna lockades fram ur ett piano, som släpats nerför trapporna i ett hus i närheten. Småpojarna gillade särskilt den sju meter långa tandkrämstuben som kom körande på Kristinehamnsgatan och stannade till allmänt beskådande. Det var en reklambil med plats endast för föraren, byggd på ett Chevrolet-chassi, årgång 1931.

Den andra händelsen av toppklass hade rubriken "Farsta skall få 'kyrka' i oktober." *Kyrkan* var de små lokalerna i källarplanet på Kilsgatan 21.

Farsta var i blickpunkten på många håll. Västtysk television skickade reporter och fotograf att följa det kyrkliga arbetet och utfråga de boende om de inte kände sig deporterade till en ödemark, men alla sade sig trivas. Filmen från både vigslar och dop sändes, enligt trovärdiga vittnen, i tysk TV.

Från Södra Enskedeposten till Farsta Kyrkblad

"Södra Enskedeposten. Organ för Gubbängen, Hökarängen, Sköndal och Tallkrogen" utgavs från 1950. Helt logiskt byttes namnet 1958 till "Södra EnskedeFarstaposten". Upplaga 9 000 exemplar, ett nummer i månaden. Artiklarna skrevs och sammanställdes av obetalda frivilliga som ville hjälpa till att forma livet i de unga områdena. Tidningen spreds gratis genom medarbetarna till hemmen. I arbetsgruppen ingick flera av Farsta församlings förtroendevalda.

Ett församlingsblad tillhörde de tidiga önskemålen. 1958 utsågs en kommitté att ordna saken, men medel saknades. Gerold Propper, församlingsbo och layoutman, hade ordnat de flesta trycksakerna inför kyrkoinvigningen 1960. 1961 lade han fram ett utkast till blad. Ett stort ark, vikt på mitten och tryckt på båda sidor, enligt toppmodern idé. Titeln var skriven med pyttesmå bokstäver: "a+o". Gåttfullt för många, tydbart för den bibelkunnige, syftade det på orden i Johannes Uppenbarelsebok, "Jag är A och O, den förste och den siste, begynnelsen och änden". Småstilt meddelades trycksakens identitet: "Farsta församlingsblad, årgång 1961. Provnummer." I uppvikt skick befanns halva baksidan vara som en stor tidningslöpsedel, som hänvisade till framsidan. Där meddelades viktiga grundfakta i programmet för hösten.

Nästa provnummer var utarbetat av församlingens präster och i mindre avantgardistisk stil. Namn: "Farsta Församlingsnytt, 1962". De fyra kvartssidorna berättade allt om gudstjänster och expeditionstider.

Senare samma år kom det förslag till blad, som blev grundtypen för "Farsta Kyrkblad", utgivet under detta namn med fyra nummer årligen. Åttasidigt. A5-format. Formskapare var nu Henry Åfeldt, aktiv medarbetare i kyrkolivet och bland de första inflyttade på Lysviksgatan 1957. På framsidan fanns bilden av klockare Nils Andersson som auktionsförrättare vid fjolårets basar för hjälpbehövande. Kyrkoherden svarade för den ledande artikeln om tidningens målsättning, en återblick gavs på sommarens skendend och två nykomna präster Martin Cederholm och Hans Ekström presenterades. På baksidan uppmuntrades till deltagande i kyrkofullmäktigevalen den 21 oktober. Drygt fem år efter församlingsbildningen ägde nu Farsta ett regelbundet återkommande kontaktorgan.

Farsta Församlingsnytt
PROVNUMMER 1962 • Ansvarig utgivare: kyrkoherde Erik Lindén, Farsta

Siffror i fråga om några församlingsblad i Stockholm

Flera församlingar inom Stockholms församling använder för kontakt med församlingens medlemmar och spridande av medlemsblad. Dessa bekostas av församlingens församling, som i delvis finansierar tryckningen, av utbetalade medel. Redaktionen har till tre personer.

Såsom framgår av ovanstående sammanställning, sker distributionen dels via postverkets försorg, dels på annan sätt. Postdirektionen har den delen av kostnaden uppgår till 4 kronor per ex. I Oscars församling, där en reklambyrå svarar för spridningen, går den fördelar för att helt komma till sin rätt även studium av de teckningar, de samt antalet sidor per nummer och illustrationsmaterialet vidtar och påverkar givetvis kostnaderna.

John Evaldsson

Varför just ett församlingsblad?

"Nu har de ordnat den här saken också. Det har jag länge väntat på, sade Albert Jon till sin fru, när han tröttnade på posten. "Jag, vad är det då?" frågade hustrun. "Jo, Farsta församlingsblad har kommit. Nu kan man inte längre få veta vad som sker i den här församlingen. Se själv! Här är något för dig: syftningen är att ge en veckan. Och gräben är nog intressant av motorkursen på Församlingsnytt. Själv tycker jag, att det verkar intressant med samtalgruppen om den människans dömda."

Såväl som kommer det att låta på ett liknande sätt i många hem, när vi får börja ge ut ett församlingsblad. Det är helt enkelt församlingens skyldighet att ge ordentlig information om den kyrkliga verksamheten på platsen. Som en självfallen sak betalar folk skatten till kyrkan. Men samtidigt väntar man att kyrkan ska ge ut ett församlingsblad. Det är inte längre tals om någon svag ekonomisk situation. Samtidigt kan jag konstatera, att församlingens verksamhetsformer har byggts ut på ett glädförande sätt. Därför måste man säga, att tiden är mogen för att ge ut ett församlingsblad. Skickliga krafter finns tillgängliga för utgivning och redaktion. Min livliga förhoppning är, att församlingens förtroendeman ser till att ett församlingsblad, t. ex. av den typ, som detta förslag visar.

Erik Lindén

Församling	nr/år	antal ex.	distribution	anlag
S:t Görans	4	25.000	post	ca 10.000:-
Vinterled	4	11.500	post	13.000:-
Katarina	4	6.000	frivillig	1.000:-
Oscars	8	21.000	reklamfirma	22.000:-
Skarpnäck	9	16.500	frivillig	13.500:-
Spånga	6-8	22.000	reklamfirma	14.000:-
Kungsholms	7	13.500	frivillig	15.000:-
Gustav Vasa	4	9.000	post	8.000:-
Sofia	8	12.000	reklamfirma	11.000:-
Bromma	4	16.500	post	10.000:-

Lättnader på personalfronten

1962 var den ekonomiska uppgången i landet en verklighet. Då utökades också församlingens medarbetarstab.

Två komministertjänster ytterligare inrättades. Den ena tillträdde av Curt Englund, Tallkrogen-Svedmyras ansvarige, med bibehållet tjänsteområde. Till den andra kom Hans Ekström från Lessebo, där han varit med och ordnat så att samhället fick en egen kyrka. Nu blev uppdraget att sköta om Fagersjö, som var under snabb utbyggnad. Kyrkoadjunkten efter Englund tog Martin Cederholm hand om. Han hade flera år verkat i Handen. Där fick han tillsvidare bo kvar då han började i Farsta Centrumdistriktet, för någon lägenhet var inte ledig. Det gick ju an, eftersom han kunde köra bil till de spridda uppgifterna. Värre var det för Hans Ekström, som hade sin familj i Lessebo och inte heller kunde beredas bostad. Tillsvidare uppläts några rum på diakonanstalten Stora Sköndal.

Ulf Wesslén

1963 förstärktes de kyrkomusikaliska möjligheterna i alla stadsdelar. Söderledskyrkan blev försedd med två heltidstjänster. Den ena behöll Wistrand som fortsatte det framgångsrika körledararbetet, och till den andra kom den kunnige organisten från Kiruna, Ulf Wesslén, uppvuxen i söderort. Även deltidstjänsterna i Centrum och Fagersjö fick fastare utformning.

Den spirande ekonomin medgav att ledare för ungdom kunde arvoderas i någon utsträckning. Flera av de tidigare årens konfirmander hade vuxit in i verksamheten och hjälpte till som ledare. Några må nämnas utan att de övriga är glömda: Bröderna Jan och Leif Wisén, Barbro Svensson, Bert Rosenqvist, Solveig Mattsson, Peter Thorin och Kerstin Zetterberg.

Graninge

Graninge stiftsgård och Österhaninge lägergård

Graninge var sedan 1956 den självklara platsen för läger och veckoslut. Att rusa ner för den branta sluttningen till bryggan var lika uppfriskande som att göra långa skidturer mot Velamsund eller träna nattorientering i höstmörkret. Men man måste vara ute i god tid och tinga plats på gården. Konkurrensen mellan stiftets församlingar var hård.

1962 byggde Österhaninge kommun ett nytt ålderdomshem, centralt beläget i Handenområdet. Det gamla, en vacker tvåvåningsbyggnad på tomten intill Österhaninge medeltidskyrka, erbjöds då av kommunen till församlingarna i söderort att utan hyreskostnad disponera som läger- och utfärdscentrum. Intresset var stort, men nyinredning och underhåll av byggnaderna krävde mer än växande utkantspastorat hade råd med. En stiftelse med Ansgarsrådet och Ungdomsrådet tog hand om uppgiften. Förlägningsrum med över- och undersängar, samlingsal i det stora, bredvidliggande förrådet och lägenhet för gårdsansvarig stiftsadjunkt ordnades. Församlingarna fick möjlighet att ge sitt bidrag genom att bekosta en rumsinredning vardera. Farsta satsade på det största rummet

som med sitt namn, ”Farstarummet”, gjorde att ungdomarna kände sig hemma. Biskop Helge Ljungberg invigde gården i maj 1963. Program för lägerdagar blev självklart brännboll på grannens – Österhaninge gamla skolas – bollplan, båtturer till Muskö eller Ornö med gudstjänst i skärgårdskyrkor. Farsta utnyttjade gårdens möjligheter ofta. Martin Cederholm inledde sommarläsningen 1964 med ett fyradagarsläger på gården. Fastigheten har senare övergått i enskild ägo.

Kristen samverkan ute och hemma

1963 reste kyrkoherde Lindén som representant för Lutherska Världsförbundet och kyrkan i Sverige under tre månader i Nordamerika. Han fick en klar bild av samförståndssträvan mellan de olika samfunden. Som ordförande i Stockholms Stifts Prästsällskap delgav han sina intryck vid årsmötet 1964. Då togs ännu en av de stora frågorna upp: ”Problematiken stat – kyrka. Har folkkyrkan någon framtid?” Lindén utnämndes i samma skede till kontraktsprost, sedan Wilhelm Schröder i Vantör pensionerats. Samverkan präglade den kristna verksamheten. Nyckelordet var ”1965 – Den kristna enhetens år”. Samplanering inleddes med baptisternas Centrumkyrka. En vardagskväll i november spelade också en strängmusikkår från Frälsningsarmén, strikt uniformerad, vid en välbesökt gudstjänst i Söderledskyrkan. Brigadören Ernst Molin predikade. Hans dotter musikedirektören Linnéa dirigerade. Han manade: ”Låt oss tända en eld!” Prosten lovade i sitt tacktal att appellen skulle följas. På domssöndagen markerades också öppenheten genom att Kyrklig Förnyelse höll stiftsstämma i kyrkan med Curt Englund som predikant. Kyrkans femårsjubileum uppmärksammades i advent. På julaftonen hölls ekumenisk julbön i Centrumkyrkan med Lindén som ledare, varmt välkomnad av baptistpastorn Stig Svärd. Församlingsbladets sammanfattning lydde: ”På det nya året startar vi ett, som vi hoppas, givande samarbete mellan statskyrka och frikyrka. Redan en söndag i januari blir det en gemensam gudstjänst.”

Centrumdistriktet

självklart finns kyrktomt! Men var?

I juni 1957 fick stadsdelsprästen deltaga i ett hoppingivande sammanträde. Kyrkoherde Lindén och några andra rådsledamöter samrådde om församlingsbyggnader med företaget Backström och Reinius, som svarade för Farsta Centrums formande. Glädjande nog meddelades att ”byggplats har reserverats för kyrka och församlingshus”. Kyrkoherden hade dessutom vid samtal med biskop Helge Ljungberg fått veta att Sällskapet för Främjande av Kyrklig Själavård erbjöd ett mycket fördelaktigt lån på 85 000 kronor. En tiondel av summan skulle betalas som hyra årligen till sällskapet under tio år. Sedan var den tänkta byggnaden församlingens egendom. Förslag till flyttbar kyrka gjordes upp av ett företag i Eskilstuna. Det gällde bara att hitta en tillfälligt disponibel tomt! Det lyckades inte. Stor areal behövdes för skolgårdar och idrottsplatser och kunde inte lånas ut. All mark var borttingad. Men när Centrum blev färdigt om några år fanns nog plats där... (Centrum invigdes 1960 – utan kyrka!)

*Kilsgatan 21
2001*

Kyrksalen, Kilsgatan 21

När allt verkade omöjligt erbjöd Svenska Bostäder 136 m² i källarplanet på Kilsgatan 21. Inflyttning i oktober 1958. Månadshyra 9 000 kronor. Där blev den allmänna träffpunkten under flera år för både kyrklig och annan verksamhet. Pastorsexpeditionen var öppen förmiddagstid och en kväll i veckan. Syföreningen hade 60 medlemmar och kyrkokören 30. Prästen undervisade 200 konfirmander i veckan fördelade på 12 grupper. Ungdomsträffar, filmaftnar och scouting fyllde också vardagskvällarna.

Pensionärerna var många vid kaffedags, husmorsförening samt studiecirkel kände sig hemma. Söndagarna inleddes med söndagsskola, följd av gudstjänst och ofta flera barndop i följd. Trångt var det, men alla trivdes. Stadsdelen Farsta Centrums invånarantal växte på tre år från några hundra till 15 000.

Centrumkyrkan – öppen för alla

De unga makarna Berit och Gösta Magnusson tillhörde de tidigt inflyttade i Farsta. Tillsammans med några andra baptister startade de barn- och ungdomsverksamhet i en lekskola på Lysviksgatan i januari 1958. Snart nog bildades Farsta Baptistförsamling av en liten grupp ekumeniskt öppna och socialt vakna vänner. Gudstjänster ordnades i Bergmarks Bilskola invid Sunneplan, som också välkomnat Farsta församling och Farsta Scoutkår i frikostig strävan att skapa ett gott samhälle.

I Baptisternas Stockholmsdistrikt väcktes planer på ett kyrkbygge i den nya förorten. Föreståndaren Manne Lundgren, arkitekterna Bengt Carlberg och Börje Stigler gjorde att de förverkligades. Centrumkyrkan invigdes i september 1961, öppen för alla – inte endast för anslutna försam-

lingsmedlemmar. Bo Swedberg var den förste pastorn och han inledde samverkan med kyrkoherde Lindén. Samförstånd och vilja att arbeta gemensamt fanns från början.

Centrumkyrkan blev en oundgänglig tillgång i de stora affärslängornas mittpunkt, en fristående byggnad. Toner från en högre rymd framkallas av klangen från dess klockstapel.

Till distriktet hörde också Fagersjö

Nynäsbanan drogs fram och stationshuset vid nuvarande järnvägsövergången blev inflyttningsklart 1901. Ett nytt samhälle skulle skapas, likt Södertörns Villastad. Tomter såldes och några tiotal villor byggdes. I en av dem öppnades diversehandel. På berget ovanför järnvägen hjälptes man åt att uppföra Fagersjö Sportstuga, mötesplatsen vid sammanträden och familjefester, gudstjänstlokal vid de stora helgerna. Det var långt till församlingskyrkan, den medeltida Brännkyrka. I sjön fanns gott om fisk och i fiskevårdsförening, scoutkår och skytteförening höll man samman. Efter några år öppnades Södertörns Folkskola. För att komma dit kunde man förstås ta en roddtur och sedan promenera en bra bit. Det gick också att gå utefter, eller rentutav *på* järnvägsbanken. Tågen gick länge bara morgon och kväll, och mycket långsamt, på den smalspåriga banan, så det medförde inga stora risker. Samhällets tillväxt stannade – i motsats till många tåg, som inte gjorde uppehåll vid Fagersjö station. Kommunen visade inget intresse för att ordna vatten, avlopp, elström eller vägbelysning. Femtio år efter grundandet hade Fagersjö tvåhundra boende. Samhället slumrade.

Allt vaknade till då Svenska Bostäder gavs ansvaret för uppförande av bostäder i en stadsdel som kalkylerades ha 4 000 invånare inom ett par år. 1961 började bygget, som så ofta, med rivning av det ursprungliga. Tåg stannade inte alls vid gamla stationen, så stationshuset blev nyttjat som pressbyråkiosk. Till Älvsjö eller Farsta Centrum kom man med buss. Tre klassrumsbaracker sattes upp på den natursköna tomten åt friluftsbadet till. Efter några år var Fagersjöskolan färdigbyggd och barnen många hundra. Affärscentrum, med allt som kunde behövas för dagligt bruk, var Havsörnstorget. Post, flera matvarubutiker och en fin gågata utan biltrafik gav trivsel.

Just vid Havsörnstorget erbjöd Svenska Bostäder församlingen att hyra utrymmen som planerats för kyrkans behov. I övre planet på tvåvåningshuset låg samlingssalen med kök och trivselrum samt expedition! De som ställde bilen på stora parkeringsplatsen såg genast den belysta, korsformade skylten och kunde inte misstaga sig. Kyrkan fanns på plats! Namnet på anläggningen fastställdes till S:t Mikaelssalen, i nära anslutning till det namn, som en gång förordats för kyrkan i Hökarängen. På Mikaelidagen 1962, den 30 september, hölls invigningsgudstjänsten.

Centrumkyrkan

S:t Mikaelssalen i Fagersjö

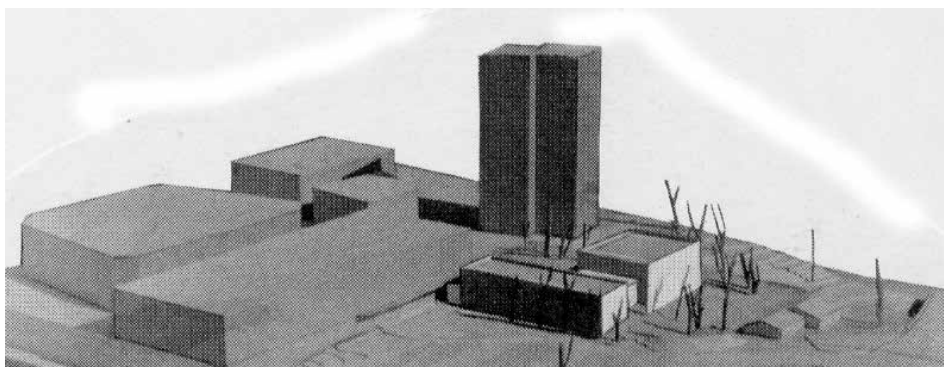
Ingegerd Persson

Komminister Ekström välkomnade och den nyss bildade kören sjöng under ledning av stadsdelens allra första körledare, Ingegerd Persson. I kören medverkade Gordon och Veronica Sundin, som redan var knutna till vaktmästeri och lokalvård och tillhörde grundpelarna för kyrkolivet i stadsdelen. Prästfamiljen och den lilla syföreningen betydde mycket. Söndagsskola och konfirmandundervisning var igång och stadsdelsprästen inbjöd till studiecirkeln "Äktenskapsskola". Angeläget var att försöka ordna pensionärsträffar. I det nya samhället kom gärna de fåtaliga äldre. Pastorsexpeditionen var öppen flera dagar i veckan.

Natur och frisk luft var Fagersjös stora tillgångar. Arbetsplatser fanns inte och kommunikationerna med innerstaden var otillräckliga. Den planerade boendesiffran 4 000 nåddes inte. Toppunkten kom 1970, efter nästan tio år. Antalet invånare var då 3 443. 1996 hade det krympt till 2 207.

En präst till i Farsta Centrum

Stadsdelen fick ytterligare en präst då Martin Cederholm och hans fru Elsie flyttade in 1962. Församlingsverksamheten utvidgades. De inbjöd till en ny syförening, som blev talrik, och ordnade pensionärsmöten i tillfälligt hyrda lokaler på Nordmarksvägen. Konfirmandantalet steg och några grupper provade på att mötas i Farsta Medborgarhus. Hemkänslan blev inte densamma, så de återfördes till 21-an. Medborgarhuset var däremot mycket lämpat för pensionärsträffarna med behov av stora utrymmen och för söndagsskolan, som brukade börja med allmän samling och sedan övergå till de mindre rummen för grupparbete.

Kyrkmodell Eknö

Kyrkbygge i kvarteret Eknö?

Kyrkorådet hade inte lagt frågan om kyrka i Centrum åt sidan. Den bevakades av en kommitté.

1963 kom ändå en stor överraskning när markupplåtande instans meddelade att församlingen troligen kunde få bygga i det stora kvarteret Eknö vid Farstagårdsvägen. Kommittén samrådde genast med Harry Eglers stadsplanebyrå och inom kort fanns ritningar och byggnadsmodell att granska. I församlingsbladets vårnummer gavs klara besked, fotografi av kyrkmodellen och tänkt byggstart och invigningstid. Julen 1965, då Söderledskyrkan funnits i fem år, beräknades invigning kunna ske. Många gladdes. Några tyckte att det skulle vara torn på kyrkan, så man inte behövde fundera på vad det var för byggnad.

Det blev inget beslut om markupplåtelse. Församlingen hörde av sig, energiskt, vid flera tillfällen. Då kom det fram att allmän service och skolans behov skulle komma i första hand. Dessutom fanns andra intresser. En opinion mot kyrkbygget hade också hörts av. Församlingsledningens yrkanden blev resultatlösa. Fullmäktigebeslutet kunde inte genomföras! Behovet av lokal i Centrum glömdes dock inte.

Då Eknö-planerna inte förverkligades skrev stadsdelsprästen i Farstas församlingsblad: "Tack, gode Gud, för våra vänner baptisternas kyrka och klockstapel! Kyrkorummet är andaktsmättat och har en härlig akustik. Gå dit och tacka Gud att det bland de påkostade affärspalatsen finns en byggnad som lågmält och personligt påminner oss om att pengar, bilar, mat och försäkringar inte gör någon helt tillfreds!"

Söndagsskola och gudstjänster i läroverkets aula

Det gick inte längre att hålla söndagsskola och fira högmässa på Kilsgatan. Alla som ville kunde ju inte få plats. Luften räckte inte heller till för att andas. Första läroverk, färdigt 1963, hade en flygelbyggnad närmast Nynäsbanan. 1964 på hösten kunde söndagsskola och högmässor flyttas dit. Barnantalet steg till över hundra utan trängsel. Redan vid första gudstjänsten, på Alla Helgons Dag, deltog 160 personer, nästan tre gånger så många som fick rum på Kilsgatan 21. Den stora salen hade perfekt ven-

Första gymnasiums aula

tilation och kören kunde sjunga av sina lungors fulla kraft. Scenpartiet var ett vackert kor och den mäktiga piporgeln helt ny. För barndop i anslutning till högmässan var det väl ordnat. Barn och dopfölje samlades först i ett rum invid. En del av scenen var dopkapell. Första dopet skedde den 8 november, lilla Maria Kristina Karlsson. Så blev en skola ännu en gång räddningen för gudstjänstlivet i församlingen, som under de år då Gubbängsskolans samlingssal var en andlig kraftkälla. Aulan, Kilsgatan 21 och Mikaelsskapellet i Fagersjö var nu församlingens fasta platser i de sydligaste stadsdelarna.

Expedition i Folksamhuset – eget folkbokföringsdistrikt

Över 26 000, nästan hälften av församlingens invånare, bodde i slutet av 1964 i Centrum och Fagersjö. Där fanns pastorsexpeditioner, men många ärenden kunde endast skötas på huvudexpeditionen i Hökarängen, som i arkivet förvarade alla grundhandlingar för utdrag och intyg. I väntrummet var det ofta överfullt av kölappsförsedda församlingsbor, som måste färdas lång väg och offra mycket tid.

Storforsplan 44 1965

Kyrkorådet begärde att södra delarna skulle få avskiljas som eget kyrkobokföringsdistrikt med arkivalierna för i området bosatta. Kyrkobokföringsinspektören och övriga instanser biföll framställningen.

I Folksamhusets gatuplan, just vid det stora gångstråket, var 170 m² att hyra. Adress: Storforsplan 44. Kontraktet undertecknades före jul 1964. Kapprum, liten samlingssal, tre tjänsterum, arkiv och kök. Några eftermiddagar i veckan kunde konfirmander undervisas där. Flyttningen var en omfattande uppgift. Personakter och registerkort för 26 565 boende måste föras från huvudexpeditionen vid kyrkan och ordnas, liksom mängder av kyrkböcker. Ovanför porten och fönstret mot gatan stod: PASTORSEXPEDITION. Den 17 maj 1965 var öppningsdatum. Huvudexpeditionen

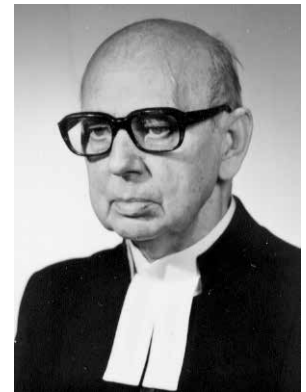
kunde ta itu med en länge planerad omorganisation och församlingsborna fick bättre betjäning. Farsta Företagarförening firade snart femårsjubileum och insåg den rent företags- och affärsnyttiga tillgången. Som välkomstgåva till nya grannen lämnades en oljemålning, "Katalansk herde", som kunde glädja både anställda och besökare. Konstnärinnans namn: Hjördis Holmberg.

Storforsplan 44 2001

Prästskiften – gamla herdar i ung församling

Hösten 1965 övergick Evaldsson till kyrkoherdetjänst i grannförsamlingen Skarpnäck, i likhet med Farsta helt utan tjänstebostäder för präster. Kyrkoadjunkt Martin Cederholm tog huvudansvaret i Centrumdistriktet. Komministertjänsten ledigförklarades. Inga sökande från andra församlingar anmälde sig. Utan bostad – ingen präst. Stadsdelsprästen i Sköndal, Hjalmar Ericson, blev komminister, men med bibehållen stationering i Sköndalsområdet, som fortfarande var under utbyggnad. Den pensionerade värmlandsprästen Gustaf Hamrén, 70 år, bodde i Bandhagen. Han åtog sig att hjälpa till en kort tid, förordnades till Farsta och utförde ett värdefullt arbete under flera år. Han ansåg sig, rimligt nog, litet för gammal för att börja med storstadskonfirmander. Cederholms medhjälpare med de många hundra ungdomarna blev läraren i Gubbängens gymnasium Sven Alspar och en diakon. De tog hand om flera grupper var, men stadsdelsprästen blev svårt ansträngd. Kyrkorådet var helt införstått med besvärligheterna, prövade förslag, undersökte möjligheter och meddelade att församlingen var beredd att träda in som garant vid eventuellt bostadsköp. Lättnaderna på personalfronten hade så sent som 1965 inte berört antalet präster.

Gustaf Hamrén

Ett par av komminister C G Hellsings konfirmandgrupper, en pojk- och en flickgrupp. Det fanns självklart också blandade grupper.

Prästers iakktagelser under uppbyggnadsåren

Distriktsprästernas personliga uppfattning om arbetet har berörts väldigt litet i denna framställning. Kyrkoherden begärde av dem en skriftlig lägesbedömning, som bevarats i församlingens arkiv. Svaren återges här i korthet och avser tiden till 1962 års slut. Ämbetsberättelsen något senare, inför 1963 års prästmöte, är även en saklig bild. Åren 1963-65 berörs inför 1966 års biskopsvisitation.

Församlingsarbetet i stadsdelarna 1962

*Curt Englund utanför
porten till Torögatan 41*

Tallkrogen-Svedmyra, komminister Curt Englund

Söndagsskolan: 60-80 barn, men brist på erfarna ledare, hittills mest tidigare konfirmander utan erforderlig utbildning.

Konfirmander: Undervisas i 10 grupper på Torögatan av stadsdelsprästen. Innevarande år 172 läs barn.

Ungdomsförening: 89 medlemmar, regelbundna samlingar, ofta med besök i andra församlingar. Läger och utflykter.

Öppna ungdomskvällar: Möjliga endast någon gång i månaden, då ungdomsrådets lokal varit tillgänglig.

Två syföreningar: Sammanlagt ett 80-tal medlemmar. Målsättning: att kyrka skall byggas inom området.

Föräldraaftnar: Ett 60-tal deltagare en gång i månaden.

PROBLEMEN: att lokalbristen omöjliggör effektivt arbete
att prästens tid inte räcker till för att ta hand om ett rätt stort antal missanpassade ungdomar
att diakonissa inte finns anställd att ta hand om de många pensionärerna

Carl Gustav Hellsing

Hökarängen, komminister Carl Gustav Hellsing

Söndagsskolan: Hölls före kyrkans tillkomst på fem platser med diakonelever som lärare. Samlas nu på ett ställe, i Söderledskyrkan, med fyra kunniga, frivilliga församlingsbor som ledare. Barnen från Sköndalsområdet fick längre väg att färdas, men glädjande nog följde då föräldrarna ofta med och deltog med intresse.

Konfirmander: Senaste året 300, av vilka stadsdelsprästen undervisat 180, arvoderad kateket 120, undervisning i kyrkans Tallkrogssal, omkring 20 elever i var avdelning. Lärobok: Ström-Borgenstiernas "Kyrkans lära".

Ungdomsarbetet: Bedrivs i mindre grupper, omkring 25 pojkar/flickor i varje. Pingpong och andra spel, diskussioner, film, föredrag av präster eller kommunalt verksamma. Sommarläger på Tyresö, övernattningar på Graninge stiftsgård.

Pensionärsträffar: I Gubbängssalen med ett 80-tal deltagare varje månad.

Dop i hemmen: Allt sällsyntare, då kyrkan nu står till förfogande.

Kontakt tagen med De Blindas Förening om samarbete.

Gubbängen-Sköndal, kyrkoadjunkt Hjalmar Ericson

Söndagsskolor: Gubbängsbarnen har mötts i församlingskyrkan. I Sköndals folkskola samlas ett 90-tal barn. Församlingsbor är goda medhjälpare. Önskemål är att kunna starta söndagsskola i nybyggda Dalbobranten, varifrån flera föräldrar nu skjutsar egna och andras barn till Sköndals skola.

Konfirmander: 160 elever fördelade på fem grupper i församlingshuset vid Söderledskyrkan. God anslutning till föräldrareträffar.

Ungdomsarbete: Liturgisk studiegrupp med genomgång av kommande söndags texter varannan tisdag. Bibelstudium, avslutat med completorium, allt i Birgittakapellet i Söderledskyrkan. Även vuxna har deltagit.

Syförening: 50 medlemmar varannan måndag i Sköndalsskolans lärarmatsal. Utfärder och studiebesök i samverkan med Farsta syförening.

Dop: ”I icke ringa utsträckning har det heliga dopets sakrament meddelats i hem vid dop i Sköndalsområdet.” Ett 20-tal vuxendop!

Högmässa i Söderledskyrkan för nyinflyttade har samlat många deltagare.

Hjalmar Ericson

Fagersjö, komminister Hans Ekström

S:t Mikaelssalen tagen i bruk hösten 1962. Högmässa sön- och helgdagar (ej annandagar), dock ej sommarmånaderna. Medeltal deltagare 20. Högmässa med nattvard har firats vid tre tillfällen.

Söndagsskola: 50 barn fördelade på tre grupper. Sex vuxna medhjälpare bistår prästen. Julfest med inövat julspel. Våravslutning med utfärd till Tyresö.

Konfirmander: En grupp med 19 deltagare.

Kyrkokör: Sju medlemmar, nybildad barnkör.

Fyra församlingsaftnar, 15 deltagare vid varje.

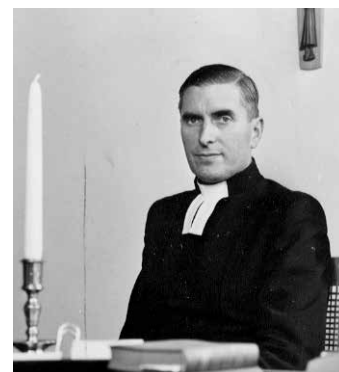
Tre pensionärsträffar. Antalet äldre i området ytterst ringa.

Syförening: Varannan vecka, 20 deltagare.

En vigsel under året i kyrksalen.

Skolan och scoutkåren har haft högtider, terminsavslutning och föräldrasamlingar.

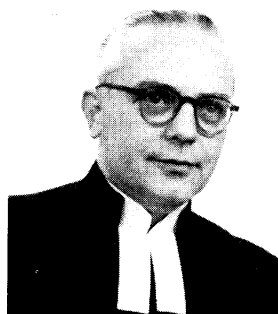
SAMMANFATTNING: Den kyrkliga verksamheten inom stadsdelen har varit svag och de nyinflyttade har föga låtit sig engageras i gudstjänstlivet eller församlingsarbetet – hittills!

Hans Ekström

John Evaldsson

Martin Cederholm

Stadsdelen Farsta,

komminister John Evaldsson och kyrkoadjunkt Martin Cederholm

Söndagsskola: Har god anslutning, 140 barn inskrivna. De flesta är ännu inte i skolåldern. Samlingarna kan inte hållas på Kilsgatan 21 av utrymmesskäl. På försök hyrs stora salen i Farsta medborgarhus. Frivilligt verksam, ej arvoderad, var ofta pianostämmare Hans Roswall, son till kyrkvärden Gunnar Roswall. (Medborgarhuset kallades senare Farsta Forum, nu bl.a. bibliotek.)

Konfirmanderna: Över 200 undervisades av en präst i 10 grupper. Då Cederholm kom i tjänst sommaren 1962 hade antalet stigit ytterligare, då kunde ännu flera grupper bildas. Mycket svårt att få tillräcklig tid för alla lektioner i den lilla kyrksalen.

Ungdomsaftnar för tidigare konfirmander flyttades till Söderledskyrkans salar, då dessa tagits i bruk.

Aftnar för årets läs barn hålls på Kilsgatan onsdagar. Ofta weekendutflykter.

Syföreningarna är två; Den första grundad i februari 1958. Adventsbasaren har utbytt mot vårförsäljning, då jultiden har för många "mässor". Under senaste terminen har ytterligare en syförening startats med ett 20-tal damer. Ledare är Elsie och Martin Cederholm.

Pensionärssamlingar har efterträtt församlingsaftnar. Hundratalet äldre möts en gång i månaden i Farsta medborgarhus.

Medlingar och personliga samtal sker i stor omfattning.

Församlingen fyller viktiga uppgifter i samarbete med Farsta-rådet, scouting, skola och föräldraföreningar.

Sammanfattning

Arvoderade ungdomsledare och diakonal personal är ett stort behov. Konfirmanderna deltar gärna i gudstjänster och kvällsprogram. Stadsdelen har nu kommit in i ett skede då nybyggarivern avtagit. Endast med bortseende från väsentliga fakta kan man påstå att området fungerar bra i kyrklig mening. Prästerna har en liknande situation som gatuförsäljarna så länge stadsdelen saknar egen kyrka.

Program för ungdomsverksamheten hösten 1961

Okt. 13 "Visste Du det?" Frågetävling. 27 "Med VW till Kärran och Romagna." Klockare Nils Andersson berättar med film. Nov. 24 Studiebesök. Samling vid Enskede brandstation, Lingvägen. Dec. 8 "Med psalmen i helg och söcken." Skriftställare Gösta Hagelin berättar om vårt folk i gången tid. Dessutom kan Du delta i: musikband, plats för ännu några medverkande. Ring Hans Säfblad 49 75 66 körskola, ring Lars Wistrand 26 17 29 fotoburs, börjar 3 okt. Ledare: Sune Andersson. Anmälan till sekr. före den 20 sept.	motorkurs, börjar i sept. Ledare: Karl-Ivar Jonsson. Anmälan till sekr. före den 20 september. amatörteater, börjar i sept., anmälan till sekr. före den 20 sept. Sekr.: LENA BERGSTROM, 48 96 72 ULF LAVETT, 94 14 53. HÖGMÄSSA KL. 11 VARJE SÖNDAG I SÖDERLED SKYRKAN KYRKSALEN SAMLINGSSALEN Kilsgatan 21 Brevvägen 8 VÄLKOMMEN! John Evaldsson komminister. HÖRÖRGENS Tryckeri 1961	Kyrklig UNGDOMSVERKSAMHET FARSTA FÖRSAMLING <i>hösten 1961</i>
---	---	---

Några fakta ur ämbetsberättelse inför 1963 års prästmöte

	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Nattvardstillfällen	8	10	11	31	84	90
Nattvardsgäster						
utöver konfirmander	427	405	568	617	2 238	2 198
Döpta	673	736	864	916	1 013	868
Konfirmander	500					1 005
Kyrkliga vigslar	239					453
Invånare	39 990	<i>vid årets början</i>			63 900	<i>vid årets slut</i>

Fråga: Finns byggnadsbehov?

- a. Kyrka i Farsta Centrum
- b. Kyrka i Tallkrogen-Svedmyra
- c. Församlingshus i Farstagårdsområdet
- d. Församlingshus i Sköndals Centrum
- e. Präster kommer inte att finnas om bostad inte kan erbjudas

Fråga: Vad har åtgjorts för täckande av något behov?

1961 tillsatte kyrkorådet en utredningskommitté för ev. kyrkbygge i Farsta Centrum. Ännu skymtar ingen lösning.

Gudstjänstplatser utöver Söderledskyrkan

Kilsgatan 21, Brevvägen 8 samt, från 1962, i Fagersjö

Gudstjänster i Söderledskyrkan – exempel

Nattvard torsdagar 20.00, helgmålsbön 18.00, nattvard 2:a och 3:e söndagen i månaden, passionspredikan tisdagar 19.30. Midnattsmässa påsknatten och julnatten. Två julottor. Nyårsvaka.

Pastorns iakttagelser

1. Allt fler lekmän vill hjälpa till
2. Söndagsskolan minskar kraftigt. Orsak: Det bilburna samhället?
3. Barnsamlingar på vardagseftermiddagen behövs istället för söndagsskola
4. Praktiken i skolan – på arbetsplatser – för 8- och 9-klassarna gör att konfirmanderna blir borta från undervisningen 2-3 gånger i följd
5. Krav på minst 10 gudstjänstbesök under lästiden efterleves
6. Konfirmationsprocent 78 av 100 i årsgruppen
7. Sommarkonfirmation årligen i staden för hemmavarande, god anslutning

Fråga: Finnes diakoni?

Svar: Mycket saknad. Politisk majoritet bland förtroendevalda anser uppgiften vara en gärning för borgerliga kommunen. DIAKONINS INORDNANDE I KYRKAN KAN ENLIGT MIN UPPFATTNING ENDAST SKE GENOM KYRKOMÖTES- OCH RIKSDAGSBESLUT – vilket torde dröja!

Fråga: Vad kan televisionen betyda?

Svar: Televisionen har ofta visat sig vara ett hinder för kyrkliga samlingar och program på vardagskvällar, men gudstjänstsändningarna har väckt intresse.

Fakta inför biskopsvisitation 1966

Präster hösten 1965: Förutom till församlingen fast knutna, f.d. komminister Axel Strömberg, 81 år och Gustaf Hamrén, 70 år

Kyrkovaktmästare: Karl-Ivar Jonsson, Gunnar Karlsson, Uno Casselryd

Anställda biträdande medhjälpare i ungdomsverksamheten: Sievert Hagman, Jan Wisén, Birgitta Andersson

Skrivbiträden: 4 på huvudexpeditionen, 2 i Farsta Centrum

Predikantutbyte: Mellan Söderledskyrkan och Centrumkyrkan ett par gånger årligen

Total kollektsumma 1965: 28 949 kronor

Medeltal högmässobesökare 1965: 225

Antal konfirmander, frånsett årets konfirmander: 1 238

Medeltal döpta ett år efter födelsen: 75 %

Söndagsskolbarn 1965: 400 st, undervisas i kyrkan, Sköndals folkskola, Torögatan 41 och Farsta läroverk. Söndagsskolan på tillbakagång.

Konfirmationsberättigade: (14-åringar vid skolårets början)

1963	1 258, varav konfirmerats	962
1964	1 160, ” ”	854
1965	1 091, ” ”	806

Genomsnitt 70 % har konfirmerats

Inställning till rikare liturgiska former: Tidigare fanns viss undran, nu knappast några olika meningar om sättet för altartjänstens utförande.

Svårigheter: Prästbostäder saknas. Kyrkorådet tillsatt kommitté i frågan maj 1965.

Två kyrkoadjunkturer obesatta, mycket beroende av bostadsbristen.

Kyrkbehovet i Farsta Centrum: Församlingen har 1963 genom fullmäktigebeslut velat bygga kyrka och församlingshus. Stadens fastighetskontor har ej – trots upprepade påstötningar – givit församlingen mark. På så vis hindras den kyrkliga verksamheten att få sitt lokalbehov tillgodosett.

Även i Tallkrogen-Svedmyra behövs kyrka.

Del 3

Förändringsår åren 1966–78

År 1966 – Strävan efter förnyelse

Lars Erik Wistrand och Ulf Wesslén tog med sig Söderledskören till Rikskyrkosånghögtiden i Malmö och vidare därifrån till studie- och konsertresa i Tyskland. I Lüneburgområdet hade kören framträdanden i flera klassiska musikkyrkor och rönt stor uppskattning. Det var en minnesvärd sommarutflykt på närmare två veckor. Församlingen anslog frikostigt tre fjärdedelar av totalkostnaden. Kyrkorådets protokoll meddelar att syftet var att ge kören ”uppmuntran för idogt arbete, stimulans, förnyelse av och förståelse för arbetet inom kyrkan.”

Höstnumret av ”Kyrkonytt” berörde vikten av förnyelse. I den ledande artikeln delgav Erik Lindén sina intryck från några semesterdagar i Coventry. Den under kriget bombade katedralen, som legat i ruiner, hade byggts ihop med en modern döm. Det gav en hälsosam påminnelse om vår hårda verklighet och den tro som övervinner världen. Där samlades nu stora skaror till gudstjänster som alla tog aktiv del i. Ljusa, lättsjunga psalmer väckte hos honom frågan ”varför så många av våra koralmelodier skall vara så syndfullt tunga.” I Coventry framfördes predikan på ett sätt så att alla begrep och vid nattvarden gick man fram bänkrad efter bänkrad. Församlingen bestod av folk från många olika länder, bl.a. en biskop från Afrika. Man ville gärna lära känna varandra. ”En dam i bänken framför oss frågade om vi var nya på platsen och ville gärna hälsa oss välkomna.” Prosten Lindén sammanfattade sina intryck i frågan: ”Kan vi få något liknande här i Farsta? Jag tror att vi, trots allt, är på god väg.”

På god väg var den nystartade kyrkobródrakåren som leddes av departementsskrivare Ejnar Bogardt och hade drygt tjugo verksamma medlemmar. Där fick männen tillfälle att hjälpa till att bryta främlingskap i kyrkan. De välkomnade och delade ut psalmböcker, var väl pålästa och kunde klart och tydligt bidra med textläsning samt visade vägen till det dukade kyrkkaffet. Bibelstudier samlade både herrar och damer.

Bland pensionärerna i församlingen, som det fanns många program med och för, framfördes tanken att bilda en äldrekör.

Kyrkans uppsökande omsorg – diakonin – var ännu mycket begränsad till att diakonissor tjänstgjorde i församlingar i innerstaden. På stiftets traditionella kyrkodagar i Sigtuna var överläggningsämnet ”Diakonin – församlingarnas ansvar”. Den personliga omvårdnaden om hjälpbehövande i alla åldrar var inte bara det borgerliga samhällets uppgift, utan den kristna kyrkans uppdrag. Diakonala tjänster behövdes i de stora, snabbt växande pastoraten i ytterområdena. Frågan var väckt, men ännu dröjde det några år innan förhoppningarna infriades.

Nya tankar uppmärksammades och granskades, men Farsta saknade präster i fast tjänst. Huvudansvarig i Centrumdistriktet, Martin Cederholm, drabbades av hjärtåkomma och sjukskrevs för lång tid framåt. Två teol.

stud. kom till hjälp som konfirmandlärare och predikobiträden. Hans Olof Ekström var son i prästfamiljen i Fagersjö, men som akademiker bosatt i Uppsala. Carl Reinhold Bråkenhielm bedrev också studier i Fyrisstaden, men var konfirmerad av Sköndalsprästen Hjalmar Ericson. De förstod att presentera friska intryck från universitetsvärlden för både kritiskt lyssnande vuxna och ivriga unga.

Samspelet mellan församlingen och Centrumkyrkan hade formen av predikostolsutbyte, vilket genomfördes vid några tillfällen under jul- och nyårshelgen 1965-1966. En viss återhållsamhet kan dock märkas i kyrkbladets gudstjänstlista för helgerna. Där namnges inte baptisternas kyrka utan betecknas bara med uttrycket ”Farstaplan 15”. I Centrumkyrkan ledde dess tidigare pastor Bo Swedberg en från flera samfund välbesökt föreläsningsserie ”Kyrkan och det moderna samhället”.

I oktober 1966 visiterade biskop Helge Ljungberg församlingen, besökte Televerkets stora anläggningar, Gubbängens läroverk samt blindverksamheten vid Lingvägen. Biskopen besåg även Centrumkyrkan, men några överläggningar om samarbetet skedde ej. I församlingsbladen för åren 1967-1971 finns endast några knapphändiga uppgifter om fortsatt tjänsteutbyte. Inte heller i kyrkorådets protokoll för samma tid finns några noteringar om hemma-ekumeniken. Samverkan aktualiserades på allvar först 1972.

Under hösten 1966 valdes kyrkofullmäktige för åren 1967-1970. Vallokaler var de sju skolorna i Tallkrogen, Gubbängen, Hökarängen, Sköndal, Hästhagen och Magelungen.

Fr v:

*Nils Andersson, sekreterare
Gösta Blomgren, kyrkvård
Eric Börjesson, ordförande
Erik Lindén, kontraktsprost
Gunnar Lavett, vice ordförande*

År 1967 – Stockholms stift 25 år

Riksdagsbeslut om stiftsbildningen kom 11 mars 1942, stiftet trädde i funktion den 1 juli, Manfred Björkquist biskopvigdes i november och Olle Nystedt blev pastor primarius i december. En lämplig present vid 25-årsjubiléet kom från stiftets alla församlingar: utbyggnad och renovering av Graninge stiftsgård. En gästrumsflygel byggdes med förnämlig utsikt mot Baggensfjärden, ny stor matsal skapades och köket anpassades till den starka tillströmningen av gäster.

På expeditionssidan gav nya datasystem och personregister snabb hantering av många uppgifter. Det kalla krigets misstro mellan USA och Sovjet skapade oro också i Sverige. En följd var att Civilförsvarsstyrelsen beslöt att all personal i församlingarna måste genomgå en dagslång kurs i självskydd. Plats blev församlingshuset. Uppmuntrande var detta år att Mariakapellet smyckades med Bengt Olof Käldes mosaiker, Kristuskorset på altaret och frisen ovanför entrén ”Jungfru Marias bebådelse”.

Karin Zettermarck

Gudstjänsterna och söndagsskolan i Farsta läroverks aula hade mycket stort deltagarantal och ytterligare en vaktmästare anställdes. Det blev den kunniga scoutledaren Rut ”Liz” Nilsson. Eftersom Farsta sjukhus tagits i bruk och församlingen svarade för regelbundna program, gudstjänster och musik där, avsattes medel till kyrkomusik och medverkande. Centrumdistriktet fick medel för anställande av två ungdomsledare på timtid och en helt nyinrättad tjänst som församlingskurator ledigförklarades.

Stig Haglund

Nya psalmer från Tyskland och flera svenska, de sistnämnda av prästen Lars-Åke Lundberg, presenterades av Ulf Wesslén vid en jazzgudstjänst. Under vintern gick debattens vågor höga vid två frågekällor då Hökarängssalen var väl fylld av intresserade. Ämnena var ”Vad lär kyrkan i vår okristliga tid?” och ”Kan kyrkan förklara vår kristna tro?”. Kyrkorådsfolk som Karin Zettermarck, Stig Haglund och Allan Rosenqvist samt ungdomar ställde klara frågor till docenten Åke V. Ström och Jerusalemkännaren Erik W. Albertson. ”Man upptäcker så mycket som man borde veta!” sammanfattade en av lyssnarna det hela.

I april hölls stort kyrkligt möte i Malmö med 2 500 deltagare från hela landet. Kyrkorådet sände fyra deltagare. Den mest utmanande föreläsaren var professor Krister Stendahl, längre fram i tiden biskop i Stockholm. Han delgav sin åsikt så: ”Kyrkan får inte vara en säkerhetsfaktor och nöja sig med återblickar. Aldrig som gamla mormor i en gungstol, vickande fram och tillbaka utan att komma någonstans.” Mötet tog också upp frågorna om U-landshjälp, familjeplanering och det dagliga bönelivet. Alva Myrdal uppmärksammade de svenska missionärerna som föregångsfolk i den internationella hjälpverksamheten.

Allan Rosenqvist

För sjuttonde året i följd hölls ungdomsting på Graninge med representanter från alla stiftets församlingar. Man bytte erfarenheter om arbetssätt och resultat och tog upp frågor som var fastställda som ämnen för nästkommande års världskyrkomöte i Uppsala. Farstas arbetsgrupp bestod av Bengt Larsson och Lou Hallberg samt ungdomsassistenterna Kerstin Zetterberg, Sievert Larsson och Solveig Mattsson.

År 1968 – Världskyrkomöte och ungdomsrevolt

Världskyrkomötet i Uppsala under sommaren hade 2 000 representanter från icke-katolska kyrkor. Vatikanen sände femton observatörer. 750 journalister skötte nyhetsbevakningen. De unga satte fart på det hela, ockuperade domkyrkan en hel natt för sång, bön och diskussioner. De bildade en agitationsgrupp, "Club 68", och bjöd in ombuden från de hundra länderna till överläggning. "Hot News" hette deras programblad. Carl-Reinhold Bråkenhielm tillhörde idégivarna och rapporterade vid två församlingsaftnar i Farsta. Den ungdomliga linjen möttes med förståelse i vår församling. Kyrkoherden och Hans-Olof Ekström, vilken nu prästvigts, framhöll behovet av modern teknisk utrustning som bandspelare och overheadprojektor. Inköp beviljades genast.

Ett första försök till förnyelse i gudstjänsten genomfördes, helt utan information till kyrkoherden eller församlingen. En söndagsmorgon flyttade prästen om alla inventarier på altaret så att han kunde leda mässan vänd mot de gudstjänstfirande. Han stod alltså bakom altaret och hade god kontakt med menigheten. Kyrkoherden fick stilla oron med att ändringar i fortsättningen skulle vara tidigt varslade.

Att unge Ekström förordnats som adjunkt var bra, men han hade ingen bostad i Stockholm utan reste från Uppsala. Pappa Hans, Fagersjökomministern, flyttade som kyrkoherde till Gustavsberg, Hellsing övergick till Trångsund i Huddinge församling. Av åtta fasta prästtjänster var fyra utan innehavare. Farsta Centrum, Fagersjö och Tallkrogen kunde inte förses med regelbundna gudstjänster. Hjalmar Ericson valdes till komminister i Sofia församling och lämnade Farsta 1 mars 1969.

Gösta Blomgren, kunnig och aktad kyrkvård från församlingens tillkomst, avled i juli och efterträddes av Gösta Jansson. Även han en av de första förtroendevalda.

Gösta Blomgren och Allan Rosenqvist

År 1969

- Kolumbariet
- Ny lokal i Sköndal
- Präster på annons?

Kolumbariet

Kolumbariet invigdes av prostén Lindén i februari 1969. Där fanns plats för 6 000 urnnisher. Upplåtelseiden var hundra år. Salzburgkonstnären Alois Linders träskulptur "Franciscus" fanns på plats vid springbrunnen innanför porten. Den symboliserar steget till en tidlös tillvaro och salighet. Därmed hade Söderledskyrkan sitt andra konstverk som formats av Linder. Inne i kyrkans Birgittakapell fanns redan från 1960 det altarkors i trä som då skänktes av köpmannen i Fagersjö, Herman Victorsén, och hans maka. Dessa tillhörde de pålitliga stödjarna av kyrkans verksamhet i det lilla samhället, redan innan Enskede bröts ut ur det gamla Brännkyrka.

Gunnar Roswall

Under vintern sattes den stora vävnadsserien "Arken" upp i församlingshusets nedervåning. Britta och Gunnar Hakings vävateljé skildrar där hur Noak bygger fartyget och hur olika djurarter parvis söker sin tillflykt undan den kommande floden. Gunnar Roswall fotograferade konstverket för kyrkoblads räkning och hans färgbilder kom även att återges på omslaget till Stockholms Stifts Julbok 1969. Vävnaderna har senare flyttats till hallen utanför Gubbängssalen, vilken nu kallas "Arken".

*Stockholms Stifts
Julbok 1969*

Konfirmandantalet var omkring femhundra. Skidläger genomfördes i samarbete med Skarpnäcks församling i Hurdalområdet, Norges snörkastetrakt. Två busslaster ungdomar tränades i utförsäkning av en norrmann som i litet yngre år tillhört världseliten.

Söndagsskolan hade på initiativ av organistfruarna Anna-Greta Wesslén och Barbara Wistrand fått en vardagsutformning i Kyrkans Barntimmar. Ny medhjälpare där blev Gunvor Barck. Hennes make, Carl-Bertil, hade den nya tjänsten som församlingskurator med uppgift att samordna den frivilliga vuxenverksamheten. Han såg tillsammans med syföreningar och Lions till att 20 000 pappsparbössor kom ut till hemmen inför Luthers hjälps fasteinsamling.

Den nya möjligheten att använda särkalkar vid nattvarden tillämpades i Uppsala och en delegation från kyrkorådet förhörde sig noga om erfarenheterna vid besök där.

Församlingslokalerna i Sköndal var färdiga i november. I samma kvarter som det nya Sköndals Centrum fick nu kyrkliga och ideella grupper en hemvist på Bengt Bagares gränd 9. Modernt, ljus och lättillgängligt med hall, kök och fyra salar. Eftersom avstånden till kyrkorna i Sköndal och Hökarängen var korta behövde inte något direkt gudstjänstrum inredas. Församlingen annonserade i Dagens Nyheter under rubriken lediga platser. Tvåspaltigt meddelades att "Präst villig att göra betydelsefull insats är välkommen till Farsta församling i Stockholm". Kvällstidningen

Expressen återgav annonsen i dess helhet och uppmärksammade att en femrumsvåning till rimlig hyra fanns disponibel. Efter några dagar tog samma tidning upp saken igen och talade med glädje om att fem svar hade kommit till församlingen. De gällde nog bara bostaden...

Förstärkning på prästsidan behövdes verkligen. Fyra pensionärer var i tjänst, Axel Strömberg, Gustaf Hamrén, Elof Rytberg och Ture Enge. Kyrkoherden och komministrarerna Englund och Cederholm var de enda i fast tjänst. Allsidigt arbetade tjänstebiträdet pastor Stig Bergh. Han var född 1904 och hade efter officersutbildning tagit jur. kand. och varit verksam i bokförläggarbranschen i tjugo år vid Fritzes förlag. Under långvarig USA-vistelse hade han hållit föreläsningar, undervisat och svarat för gudstjänster. Åter i Sverige var han flera år kristendoms lärare, vilket det var ont om på 1960-talet. Så erhöll han predikotillstånd av biskop Ljungberg och började en nästan tioårig tjänst i Farsta. Han hade goda kontakter, mycket kunnande och förmåga att ordna givande program och utfärder. Konfirmandundervisning tillhörde hans ansvarsområde. Tillsammans med sin hustru Harriet grundade han en förening för sina konfirmander som kallades "Söderledssvalorna", med anknytning till det kära svalboet i kyrkan. Makarna Berghs pålitliga gärning präglade säkert många av deras unga vänners livsinställning.

Antingen det berodde av tidningsannonsen eller ej hade församlingen turen att som medhjälpare få komminister Erik Fröberg som med sin fru Britta, diakonissa, tog hand om Fagersjö i december. Ytterligare en överraskning var att adventstidens prästvigning i Storkyrkan gav stiftet ett tillskott på elva präster. Så många hade inte någon gång förut där satts in i ämbetet. Tre av dem förordnades till Farsta: Erling Torkelsson, Carl-Henrik Henriz och Helmut Hielscher. De två förstnämnda stannade åtskilliga år i församlingen, Torkelsson som komminister och efter några år i Jämtland var han tillbaka i Farsta som kyrkoherde. Kyrkofullmäktiges kunnige och avhållne ordförande John Eric Börjesson avled oväntat i augusti och hans stoft fördes till kolumbariet, för vars skapande han aktivt medverkat. Ny ordförande i kyrkofullmäktige blev fru Signe Fägersten.

Stig Bergh

Signe Fägersten

År 1970

- Förändringar av konfirmandåldern
- Söderledskyrkan tio år
- Arbetsrum i stället för kontorslandskap

900 konfirmander skrevs in på hösten. Förklaring: två årsgrupper slogs samman, eftersom ny pedagogik hävdade att 13-åringar skulle vara väl så mogna som 14-åringar att "börja läsa". Dessutom sades de vara mer villiga att lyssna och ta emot kunskaper även sedan de suttit i skolan under flera timmar alltsedan morgonen. Någon analys av experimentet med två åldersgrupper gjordes inte. Kanske var det till nytta. 14-15 årsålderns dagar var ju helt splittrade genom att praktisk yrkesorientering införts i skolan. Praktiken måste många gånger ske på avlägsna platser. Då hann konfirmanderna inte till kyrkans undervisning. De uteblev ett par veckor i följd. Reformförsöket ställde stora krav på både prästen och eleverna, det lockade inte till fortsättning.

I församlingsbladet frågades om predikstolen spelat ut sin roll. Tidningar, radio och television hade ju en helt annan genomslagskraft än det talade ordet som bara når en mindre grupp. Biskopen kallade till konferens på Graninge och uppmuntrade till annonsering, reklam och god presskontakt. Vid en församlingsafton förordade kyrkvärden Gösta Jansson att program för minst ett halvt år framåt skulle spridas så att en överblick kunde ske. Detaljerna skulle redovisas i kvartals- eller månadsblad. Dessutom menade han att det var bra om fler kvinnor prästvigdes, då många kunde tycka att det var lättare att anförtro sig åt en kvinnlig själavårdare. Ulf Wesslén förordade att konfirmanderna, framtidens kyrkfolk, verkligen borde stödjas av faddrar. Han tog också frågan om kontakt talare-lyssnare i Söderledskyrkan: "Vårt öga säger oss att vi är en kyrka – men VÅRT ÖRA?" Akustiken måste förbättras!

Maj-Britt Tylestedt

Åke Kastlund, stiftets nye pastor primarius, predikade på den söndag i advent då kyrkan fyllde tio år. Alla körer i församlingen medverkade vid gudstjänsten, utplacerade på olika håll i kyrkorummet. Vid kyrkkaffet berättade prostens roliga episoder från byggnadstiden och klockare Anderssons diabilder väckte glada hågkomster hos många.

Huvudexpeditionens kontorslandskap förvandlades genom att mellanväggar delade upp den stora ytan i lämpliga rumsenheter. Så skapades större arbetsrum för den enskilde och avskilda rum för större teknisk utrustning. Kontorsskrivaren fru Ruth Nordqvist, som kände till församlingen redan före dess avskiljande från Enskede, pensionerades efter mångårig, kunnig tjänsteinsats. Hennes kollega Maj-Britt Tylestedt tillträdde den nyinrättade tjänsten som biträdande klockare.

Höstens val avsåg fullmäktige för åren 1971-1973, antalet ledamöter var 31. Mandatfördelningen blev 13 socialdemokrater, 8 moderater, 4 folktoparter, 4 kommunister och 2 centerpartister.

År 1971

- Insamling till nya kyrkportar
- Hedlunds donation till behövande
- Tiden i aulan slut, Kilsgatan åter "kyrkan"

Kyrkan hade fyllt tio år och på nyårsdagen togs upp kollekt till en lämplig födelsedagsgåva – nya kyrkportar. De gamla träportarna var inte av tillräckligt gott virke utan hade skadats av fukt. En grundsumma gavs av Gubbängens Kyrkliga Syförening som satt in 15 000 kronor på kyrkportskontot. Kyrkorådet inhämtade förslag från den konstnär som formgivit nya portar till katedralen i Lübeck, Alfred Schmidt. Denne åtog sig det tidskrävande uppdraget.

Församlingens möjligheter att hjälpa fattiga och sjuka fick ett bra tillskott, helt oväntat. Petrus och Augusta Hedlunds stiftelse överlämnade 150 000 kronor att jämte ränta fördelas under tio år. Det betydde att totalt 200 000 kronor var tillgängliga. Ingen gåvopost fick vara mindre än 300 kronor. Församlingen och socialbyrån förfogade över medlen i samråd. Petrus Hedlund var grundaren av det stora järnbolaget "Bröderna Hedlund". Denne var under många år pålitlig medarbetare och kyrkvärd i Matteus församling och hade fått inblick i de svåra förhållandena under 1920- och 1930-talen. En som under sina barndomsår i Matteus församling bockade djupt för farbror kyrkvärden var blivande kyrkorådsledamoten Stig Haglund i Farsta. Denne berättade, då stiftelsens gåva meddelats, hur Petrus Hedlund alltid hade tid att tala lite med söndagsskolbarnen och gärna köpte lotter av dem vid föreningsfester.

Församlingen kalkylerade underhålls- och utbyggnadskostnader i Farsta Centrum till 3,6 miljoner och för Tallkrogens småkyrka till 1,2 miljoner i sin rapport till församlingsdelegerade – förhoppningsfullt...

På Stora Sköndal var Bertil Werkström, blivande ärkebiskopen, direktor. Den unge stadsdelsprästen Sven E. Kragh utarbetade ett förslag att samarbetsgrupp skulle bildas och att Sköndals kyrka skulle få likställighet med församlingskyrka i området. Han svarade också för information om diakonanstalten i församlingsbladet. Kyrkorådet och anstaltstyrelsen fann uppgiften angelägen.

Sedan 1964 hade söndagsskola och gudstjänster i Centrumdistriktet varit förlagda till Farsta läroverks aula. Efter sju år flyttades nu den verksamheten tillbaka till Kilsgatan 21.

Den 9 juli avled komminister Martin Cederholm, som varit stadsdelspräst i Centrum sedan 1962, under det intensiva utbyggnadsskedet. Med exakt kunnighet om lagar och författningar förenade han en befriande öppenhet med en förmåga att möta, förstå och trösta alla som sökte honom i livsavgörande frågor.

Kilsgatan 21

Ingmar Ström började som biskop i stiftet den 1 oktober. Söndagen den 31 oktober besökte han Farsta och predikade i högmässan. Kollekten gick till insamlingen för Östpakistans flyktingar och blev en bra bit över 6 000 kronor. Redan dagen därpå gästade han församlingen på nytt, vid konventet för de sju pastoraten i Brännkyrka kontrakt som omfattade Brännkyrka, Hägersten, Skärholmen, Vantör, Enskede, Skarpnäck och Farsta. I den kyrkliga enheten bodde 315 000 människor. Anställda i olika tjänster samt förtroendevalda överlade om aktuella problem, såsom ensamhet i storstad och förslaget om fri abort.

År 1972

- Flyttning från Storforsplan
- Samverkan: Ja eller Nej?

Centrumområdet var sedan 1965 eget kyrkobokföringsdistrikt med alla grundhandlingar i de förnämliga, men dyra, lokalerna på Storforsplan. Datoriseringen i expeditonsarbetet gjorde nu att allt kunde samlas till Söderledsanläggningen. I mars månad överfördes alla handlingar dit, sedan hyresavtalet i god tid sagts upp. Det innebar en avsevärd besparing, men också att församlingen bara hade en enda egen lokal i distriktet, den lilla kyrksalen på Kilsgatan 21.

Församlingens präster hade i detta skede till kyrkoherden framfört sin gemensamma åsikt att allt måste göras för att ordna årsförhyrda utrymmen för arbetet i Larsboda, södra delen av Centrum och Farsta Strand. Stabilisering av det egna arbetet var av högsta vikt. Samarbete med frikyrkan kunde dröja tills vidare. Kyrkoråd och fullmäktige var väl orienterade med problematiken, men ansåg lämpligt att i stället förstärka samarbetet. Samfällida – ”integrerade” – gudstjänster skulle regelbundet hållas i Centrumkyrkan från oktober månad och från början av 1973 skulle församlingspräst ha regelbunden mottagning där. Fyra av församlingens konfirmandgrupper undervisades också under året i Centrumkyrkan. Under två år skulle de gemensamma gudstjänsterna genomföras. Preliminärt anslogs för de tre sista månaderna av 1972 12 000 kronor till baptistkyrkan. Dess körverksamhet fick för samma tid 2 000 kronor och för året 1973 4 000 kronor. Vidare skulle 40 % av Centrumförsamlingens hyra för kyrkobyggnaden betalas av Farsta. Det innebar ytterligare en satsning från församlingens sida på 49 200 kronor för året 1973. Frivilliga gudstjänstvärdar väntades kunna underlätta samförståndet. Till den uppgiften anmälde sig Ulla Eriksson, Rut Nilsson, Stig Haglund och Allan Rosenqvist.

Även med Diakonanstalten Stora Sköndal befästes gemenskapen genom tillsättande av gudstjänstvärdar att biträda då Farsta församling disponerade dess kyrka. Uppdraget anförtröddes åt Signe Fägersten, Ingrid Edin, Barbro Granlind och Bengt Olinder.

Kyrka-statfrågan var aktuell och rådet enades om ett uttalande att oförändrad, kostnadsfri service måste tryggas vid eventuell ändring.

Ungdomsarbetet hade god anslutning. Två veckolånga cykelläger på Gotland med vardera ett dussin träget trampande pojkar och flickor leddes av prästen Olle Rahm och ungdomskonsulent Ingrid Edin. Erik Fröberg införde med framgång Ansgarsverksamheten. Minioråldern var sju år och vid tio år fick juniorprov avläggas. Proven gav kunskaper och självförtroende. Den gemensamma dräkten befrämjade samhörigheten. Ansgarsgrupper bildades i Hökarängen, Sköndal, Fagersjö och Centrum. Vid några tillfällen hyrdes biograferna ”Fanfaren” i Farsta och ”City” i Gubbängen och konfirmanderna fick se de amerikanska spelfilmerna

*Ingrid Edin,
församlingskonsulent*

”Quo vadis?”, ”Ben Hur” och ”Mannen från Nasareth”, som alla återgav dramatiska episoder från kristendomens framväxttid. På Isstadion framfördes musikalen ”Jesus Christ Superstar”, men innehållet uppfattades nog inte av konfirmanderna, eftersom all text och sång var på engelska.

Vid konfirmationen gällde vit klänning för flickor och mörk kostym för pojkar. I några församlingar hade man infört att vita kåpor syddes upp och användes av ungdomarna vid avslutande högtid. Kyrkvärden Maria Brandt i Skarpnäck, landets första kvinnliga ombudsman (i Beklädnadsförbundet) ombads komma och ge fakta om erfarenheterna i grannförsamlingen. Kyrkorådet lät frågan vila men fick sakkunniga anvisningar vid anskaffande av grågröna körkåpor i harmoni med färgtoner i Söderledskyrkan.

Söderledskyrkans öppethållande på dagtid begränsades och med hänsyn till risken för stöld och åverkan fick inte längre altarkors och ljusstakar stå kvar efter gudstjänster och förrättningar.

I församlingens äldsta stadsdelar, Tallkrogen och Svedmyra, fanns inte mer så många unga familjer. När barnantalet i skolorna minskade blev tillfälliga lektions- och bespisningsutrymmen överflödiga. Därigenom kunde kyrkan få bättre lokaler. Den lilla källarvåningen på Torögatan, där Curt Englund haft mottagning och lektioner sedan 1956, kunde överges och ersattes med bra salar, där barnen förut haft lunch. De förnyades och inreddes och passade alla slags samlingar. Endast gudstjänster och syföreningsmöten hörde i fortsättningen hemma på pensionärshemmet vid Brevvägen.

Ulf Wesslén, i recensioner hemma och utomlands betecknad som en av Europas suveräna orgelkungar, övergick i januari till tjänst i Maria församling. Han och hustrun Anna-Greta, god medhjälpare i barnarbetet, avtackades mycket hjärtligt efter en härlig avskedskonsert; Bachs Trettondagskantat ”Från Saba skola de alla komma”. Musikdirektör Per Thunarf trädde in som Lars Wistrands nye medarbetare.

Per Thunarf

År 1973

- Föreningsjubiléer
- Personalomsättning
- Invigning av nya kyrkportar

Nyårsdagens gudstjänst i Fagersjö var extra festlig genom att fyra medlemmar i kyrkokören fick Kyrkosångförbundets förtjänsttecken för tioårigt medlemskap. Prosten och Lars Erik Wistrand framförde församlingens tack till dessa; vaktmästarparet Veronica och Gordon Sundin, Elsie Dahl och Inez Rosencrantz.

25 år fyllde Gubbängens Kyrkliga Syförening. Fyra av damerna hade varit med redan från början. Dessa uppvaktades av församlingen med blommor och minnesgåvan Ansgarsplaketten. Den 25-åriga sykretsen framförde sitt hjärtliga tack till kyrkan genom att beställa och bekosta en specialgjord julkrubba för Söderledskyrkan, skapad av konstnären Birger Frohm, från ungdomsåren aktiv i Sofia på Söder.

Vid midsommartid slutade levnadsdagen för Axel Strömberg, den pensionerade Danderydsprästen, som vid 74 års ålder började sitt "tillfälliga förordnande" i Farsta på hösten 1958. Avtackad vid 85 år ombads han fortsätta ett tag till. "Ett tag" blev fyra år! Hans gärning i Djursholm och Farsta var kyrkobyggande, i både inre och yttre mening.

Många medarbetare, som var väl rotade, bröt upp detta år. Musikdirektör Lars E. Wistrand kom i tjänst i januari 1957, var med och gav rätt ton åt ett friskt kör- och musikliv under hela sexton år. Den värmländska hembygden lockade. Sunne vid Frykens strand välkomnade självklart Lars och hans välsjungande Barbara. De blev hjärtligt hyllade vid den traditionella vårfesten i maj månad, lovade att emellanåt komma på besök i Farsta. Det har de också gjort, till allas stora glädje, vid kyrkojubileer och musikhögtider.

Hökarängsprästen Carl Gustav Hellsing och Centrumdistriktets Erling Torkelsson lämnade tjänsten i storstaden och blev nu kyrkoherdar i Ösmo, respektive Fors församling i Jämtland. De avgåendes tack för gångna år och lyckönskningarna inför lantprästlivet tolkades av Torkelsson med klara toner från trombonen.

Omedelbart efter prästvigningen i december 1973 förordnades Hans-Åke Holmström till Farsta, där han dröjt kvar och tjänstgjort längre än någon annan präst.

Praktikanten, teol.stud. Lena Raynal informerades vid ett kyrkorådssammanträde att hon efter fullbordad utbildning var välkommen åter till arbete i församlingen.

Musikdirektör Björn Borseman tillträdde den efter Wistrand lediga tjänsten i Söderledskyrkan.

Axel Strömberg

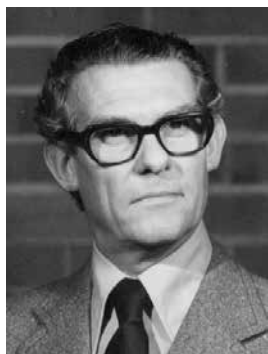
Erling Torkelsson

Hans-Åke Holmström

Björn Borseman

Allan Fridsberg

På Tacksägelsedagen i oktober invigde prostén Lindén de nya portarna i Söderledskyrkan, vilka i stor omfattning bekostats med församlingsbornas gåvor i anslutning till kyrkans 10-årsfirande. Då samverkade Centrumkyrkans orkester och Motettkören och efteråt hölls, i vanlig god ordning, skördeauktion, ledd av klockare Nils Andersson.

Under året grundades en liten Filadelfiaförsamling i Farsta. Dess pastor Ernst Almqvist inbjöds att predika i Söderledskyrkan och prostén svarade för en gudstjänst hos pingstvännerna.

I december sammanträdde de för tiden 1974-1976 valda kyrkofullmäktige under ordförandeskap av konsulent Allan Fridsberg, vilken efterträdde Signe Fägersten som flyttat från församlingen. Mandatfördelningen mellan "blocken" ändrades inte. Socialdemokrater och kommunister var 17 till antalet, de borgerliga var 14.

År 1974

- Utfrågning om samarbetet
- Kvinnlig präst till Farsta

Formerna för samarbetet i Centrum var inte självklara. Invanda gudstjänstrutiner, melodier och sättet att leva med i andakten befanns vara olika i folkkyrka och frikyrka. Man kunde iakttaga hemkänsla men själv vara utanför. Kyrkvärden Stig Haglund, yrkesmässigt public relation-man, genomförde på församlingens uppdrag en åsiktsundersökning. Den gav vid handen att många regelbundna gudstjänstdeltagare i Svenska kyrkan erfor främlingskap i de fria samfundet – och sannolikt tvärtom. Den för Farsta församling kostnadskrävande samverkan ifrågasattes även. Centrumledningen underrättades både om att undersökningen skulle utföras och om svaren. I adventstid 1974 prästvigdes Lena Granström, gift Raynal, och förordnades till Farsta församling. Hennes uppgift blev att samarbeta med Centrumkyrkan, vilket hon gjorde med uppskattning från alla håll.

Lena Raynal

Sökandet efter större lokaler än Kilsgatan 21 fortsatte. Den förut som kyrktomt önskade ytan inom kvarteret Eknö var i något skede tänkt som plats för kommunalt nämndhus. Andra tomter eller inte för skolbruk längre använda salar föreslogs också. Eftersom Stockholms Församlingsdelegerade hade att svara för fyra femtedelar vid kommande fastighetsanskaffning underrättades dess expedition om olika förslag. Inget kom att aktualiseras.

Stora Sköndals kyrka stod även nu i viss omfattning till förfogande, men drog en kostnad på drygt 50 000 kronor årligen, som församlingen måste täcka utan bidrag från samfälligheten.

I advent togs den vackra julkrubba i bruk, som skänkts av Gubbängens Kyrkliga Syförening vid dess 25-årsjubileum. Då invigdes också en annan av föreningens gåvor till Söderledskyrkan, ljusbäraren i smide där varje tänt ljus innebar en gåva till missionen.

Nattvardsfirande hade blivit alltmer vanligt; i Söderledskyrkan varannan söndag kl 11.00 och varje torsdagskväll 20.00.

År 1975

- Vävnaden "S:t Mikael och draken" till Fagersjö
- Sista samarbetsåret

Erik Fröberg

Erfarenheterna av tidigare cykelläger på Gotland var mycket goda. Därför ställde 34 ungdomar upp med vårstädning i stadens parker. Ersättningen, 500 kr, satsades som grundsumma för övernattningar under årets rundturer på ön med härbärgering i olika församlingshem. De två cyklistgrupperna leddes av prästerna Lena Raynal och Erik Fröberg samt ungdomskonsulent Gert Knochenhauer.

Farsta Motettkör genomförde en lyckad sångarresa till Helsingfors, Åbo och Mariehamn med framträdanden i flera kyrkor under veckan 5-13 juni.

I Fagersjö förnyades kyrksalen genom uppsättande av den stora väggvävnaden "S:t Mikael och draken", levererad av Hakings välkända ateljé. Erik Fröbergs energiska insatser där hade givit stimulans åt verksamheten och en ängslig fråga: "Men om lokalen inte skall hyras längre, vad sker då med konstverket?" bemöttes med stort lugn i kyrkorådet. Prästerna hade ånyo vid överläggning med kyrkoherden yrkat på att kyrka i Farsta Strand och egna, bättre lokaler i Centrumdistriktet skulle säkras innan pengar satsades på Centrumkyrkans arbete. Nya anslag inför kommande år togs inte heller upp vid budgeteringen för år 1976.

Det etablerade samarbetet med Centrumkyrkan upphörde med utgången av 1975. Enligt årsberättelsen för 1975 kan i det stora hela sägas "att intresset från Svenska kyrkans vanliga gudstjänstbesökare visade sig vara ganska svalt, formerna för samarbetet inte var klart genomtänkta, men värdefulla personliga kunskaper har vunnits och frågan är om inte problemen med ett samarbetsavtal borde diskuteras på nytt med tanke på de erfarenheter som gjorts."

Efter arton års energiska insatser avgick klockare Nils Andersson med pension från 1 oktober och avtackades med stor saknad. Han överlämnade till församlingen som gåva en mycket värdefull samling av diabilder och filmer från de gångna åren. Hans efterträdare blev bitr. klockaren Maj-Britt Tylestedt, även hon i Farstas tjänst sedan 1957. Från staden Lovisa i Finland kom nye 1:e kyrkvaktmästaren Edvin Johansson, redan i sitt hemland väl invuxen i kyrkolivet som strängmusiker och söndagsskollärare.

*Klockare Nils Andersson
och hans hustru kyrkoskrivaren Birgit*

Edvin Johansson

Årsberättelsen för 1975 meddelar även bland annat att:

- invånarantalet vid årsslutet var 49 984
- medeltalet högmässobesök var 157
- 248 äktenskap ingåtts, varav 135 med kyrklig vigsel
- 424 jordfästningar förrättats i Svenska kyrkans ordning, 23 med annat ritual
- prostens under våren ledde en pilgrimsresa till Israel med 26 församlingsbor
- 34 konferenser hållits med deltagande av förtroendevalda och anställda
- 4 körer medverkat vid församlingens gudstjänster
- antalet ungdomssammankomster varit drygt 100, utöver ”storsamlingar”
- pensionärsträffarna samlat över 400 deltagare
- personalrepresentanter utnyttjat närvarorätten vid kyrkorådssammanträden

År 1976

- Erik Lindéns sista år som rådsordförande
- Utfrågning av fullmäktige

Flyktingeländet ute i världen var inte bortglömt. Församlingen anslog medel och gåvor strömmade in. Invandrarombud i Farsta blev Karin Zettermarck. Predikoturerna i dagstidningarna hade länge annonserats av varje kyrka för sig. Informationen nådde ut bättre och blev mindre kostsam sedan Stockholms Församlingsdelegerade jämkat ihop önskemålen från skilda håll och betrots med redigeringen.

Vid höstens val till fullmäktige för tiden 1977-1979 intervjuades gruppledarna i församlingsbladet om eventuellt nytt samarbete. Socialdemokraten Gösta Jansson meddelade villighet att lösa problemet på för alla parter gynnsamt sätt. Gunnar Lavett, moderat, underströk att det var viktigt att bygga församlingshus eller kyrka och erinrade om att kostnaden till fyra femtedelar betalades av Församlingsdelegerade. Folkpartiets Allan Rosenqvist betonade värdet av arbete tillsammans med Centrumkyrkan och att en vidareutveckling borde eftersträvas, eftersom det som förenar olika trosriktningar är betydelsefullare än det som skiljer. Harry Wågström från kommunistpartiet ville främja en religionsfrihet, som lät alla samfund vara verksamma under samma förutsättningar. Kyrka och stat borde skiljas, uppgifter som tillhörde den borgerliga kommunen skulle skötas av denna. Besöksfrekvensen och befolkningsprognos gjorde det inte rimligt att bygga ytterligare för kyrkligt ändamål. Bättre vore att utveckla samarbetet med Centrumkyrkan. Från centerhåll meddelade Lennart Pettersson att man ansåg att stagnation präglade kyrkofullmäktiges arbete länge. Nu behövdes ökade lekmannatjänster, ökad ekumenik och ett nytt församlingshus i de södra stadsdelarna.

Fagersjöprästen Erik Fröberg bröt upp från sitt resultatgivande arbete och tillträdde tjänst i Nynäshamn vid halvårsskiftet.

"Kaffetåren" av Olle Nordberg

Söderledskyrkan och församlingslokalerna försågs med nya högtalaranläggningar och en festlig Olle Nordberg-tavla inköptes för 40 000 kronor till församlingshuset.

Vid kyrkorådets sammanträde den 20 december förde Erik Lindén klubban för sista gången. Eftersom han under kommande mandatperiod räknade med att avgå från kyrkoherdetjänsten ville han bereda en ny ordförande tillfälle att vara i tjänst från mandattidens början. Till hans efterträdare utsågs Allan Fridsberg, sedan 1974 ordförande i kyrkofullmäktige.

Tallkrogens Småkyrkostiftelse, under ledning av dess stiftare komminister Curt Englund och under kontroll av Stockholms Domkapitel, hade den 31 december 1975 252 952 kronor. Ändamålet för verksamheten var, som namnet anger, att bekosta en liten stadsdelskyrka. Församlingen var helt utan inflytande eller delägarskap i stiftelsen.

År 1977

- Ny ordförande i kyrkorådet
- Nya präster
- Prostens framtidsönskan "Djärvare, försiktig förnyelse"

Kyrkorådets ordförande Allan Fridsberg inledde rådets sammanträde i januari med att recitera Dan Anderssons "Det är något bortom bergen" och välkomnade ledamöterna till den nya mandatperiodens första möte. Han framförde också ett varmt tack till prosten Erik Lindén, som nu, efter två decenniers ordförandeskap, i sin funktion som självskriven ledamot fullföljde sitt herdeupdrag.

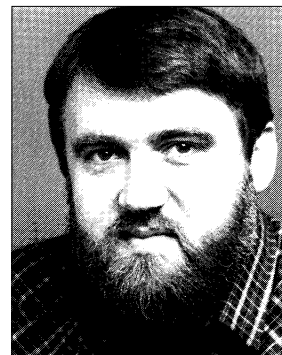
Ny präst i den nu fullvuxna stadsdelen Fagersjö var Lars Sundbom. Denne flyttade snart in i den röda villa med adress Fagersjövägen 340, där släkten Roswall haft sitt hem långt före och under församlingens tillkomst. Gunnar Roswall var mycket betrodd förtroendevald, sonen Hans god musikalisk medarbetare i kyrkolivet. Kyrkoadjunkten Sundbom var känd som "Sumpen", ledare för orkestern "Sumpens Swingsters". Denna medverkade vid flera tillfällen vid andakter, t.ex. med "Brassafton" i Söderledskyrkans rosengård en ljum augustikväll.

Lena Granström Raynal, komminister efter Erik Fröberg, förlade församlingsaftnar till Centrumkyrkan och inbjöd till "Öppet Hus", dit hemlösa kunde komma och få värme både till kropp och själ under kalla vintermorgnar. Rådet anslog pengar till den människovårdande uppgiften. Ännu en kvinnlig präst välkomnades. Birgit Lindelius Langborn, språklärare i Farsta gymnasium, hade läst in teol.kand. och prästvigdes vid pingsten. Då hon redan med familjen bodde i Sköndal var det till stor nytta för stadsdelen att hon förordnades dit, där hon inom kort blev komminister.

Vid halvårsskiftet avgick kyrkoskrivaren fru Birgit Andersson. Hon och hennes make, klockaren Nils, flyttade snart till Norrtälje.

Domkapitlet hade att pröva behörigheten för icke prästvigda att medverka vid nattvardens utdelande. Den unga kateketen, teol.stud. Lisbeth Carlborg förordnades. Prästvigd 1978 är hon nu, sedan 1988, kyrkoherde på Dalarö.

I den återkommande artikeln "Prosten har ordet" i vårnumret av kyrkbladet skrev Lindén om förnyelse av gudstjänsten: "Många saker i högmässan är besvärliga. Jag har aldrig begripit att det skall vara så bra att redan från början möta en syndabekännelse. Visst förstår vi allihopa att vi inte är fullkomliga och bra. Nog har vi till leda hört att vi är knegare och dessutom nästan förbrytare gentemot alla fattiga i världen, att vi förstör och förgiftar vår miljö och så vidare – men inte kan det vara särskilt välkomnande att på söndagsmorgonen få detta ytterligare accentuerat!" - "I kyrkans huvudgudstjänst måste vi möta ett språk som går till hjärtat utan

Lars "Sumpen" Sundbom

Birgit Lindelius Langborn

längre förklaringar.” Så meddelade han att det under våren skulle bli information och tillfälle att ställa frågor. På så vis förbereddes gudstjänster under hösten med en djärvare men ändå försiktig förnyelse. Så skedde också två septembersöndagar, vilket ledde till ökad förståelse för ändringar.

Mandatperioden i kyrkofullmäktige tiden 1977-1979 var efter höstens val: moderaterna 9, folkpartiet 2, centern 2, socialdemokraterna 16 och kommunisterna 2. Till stadens fastighetsavdelning meddelades att församlingen inte längre hade något intresse av den omtvistade Eknötomten.

År 1978

- Prostparets avskedstagande
- Curt Englund, kyrkoherde

Erik Lindén deltog för sista gången i kyrkorådets junisammanträde. Den 24 september avskedspredikade han i en överfylld kyrka. En märklig utvecklingstid var avslutad. Rörda, lugna vänner från de gångna åren mötte honom och hans hustru Tora. Tacksamheten strömmade mot dem för deras personliga omsorger, hjälpsamhet, förståelse och humor. Erik såg på sin kära livskamrat, log och sade: ”Jag har fått gåvan att ha den bästa livskamrat man kan tänka sig, en prästfru av den gamla stammen, som med liv och lust ägnat sig åt församlingsarbetet.” I församlingsbladet tackade han ”alla läsare och församlingsbor, som inte bara stått ut med mig, utan också uppmuntrat mig genom sin vänlighet och omtanke och genom gott humör och många förböner gjort livet både rikare och vackrare. Gud vare med eder alla och välsigne er! Tillgivne Erik Lindén, från 1 oktober avdankad kyrkoherde och präst.”

Farstas förste kyrkoherde hade byggt upp en väl fungerande församling i samarbete med många goda förtroendevalda och anställda. Vid hans avgång var prästbristen hävd. Hans ämbetskollegor var: efterträdaren Curt Englund – Tallkrogen, Svedmyra; Lars Malmsäter – Hökarängen; Hans-Åke Holmström – Centrum; Lena Raynal – Centrum; Lars Sundbom – Fagersjö; Birgit Langborn och Sven L Andersson – Gubbängen, Sköndal. Heltidsverksamma kyrkomusiker var Christer Wallström och Björn Borseman.

Kyrkvårdarna Gösta Jansson och Stig Haglund fick i anslutning till kyrkoherdeskiftet ytterligare en kollega, fru Anne Lundberg.

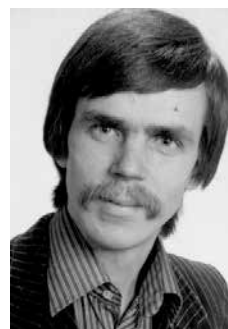
Då Curt Englund tog vid som kyrkoherde hade han tjänstgjort i pastoratet sedan prästvigningen 1956. Tillträdet skedde den 8 oktober, den söndag då texterna talade om det andliga ansvaret. Installator var biskop Ingmar Ström.

Erik Lindén

Tora Lindén

Christer Wallström

Anne Lundberg

*Biskop Ingmar Ström med
bordsdam Gunnel Englund*

*Kyrkoherde Curt Englund
med fru Karin Ström*

Svenska kyrkan

FARSTA FÖRSAMLING

POSTADRESS: Lingvägen 149, 123 59 Farsta

BESÖKSADRESS: Lingvägen 149, T-Hökarängen

TELEFON: 08-683 63 00

E-POST: farsta.forsamling@svenskakyrkan.se

HEMSIDA: www.svenskakyrkan.se/farsta